

Samvirke

NR. 4, 1958
1. MARTS

Drejer det sig om penge-

● **MIN KONE ER LÆRERINDE**, altså tjene-
mand. Hvis jeg, som er håndværker, op-
retter en konto for pristalsreguleret alder-
domsopsparing i Andelsbanken, er jeg så
afskåret fra til sin tid at få statens indeks-
tillæg?

♣ En person, der er berettiget til at opnå
pension fra stat eller kommune efter sin
ægtefælle, kan ikke få statens pristalsregu-
leringstillæg, indekstillaegget. De er ikke
berettiget til pension efter Deres hustru,
og der er intet til hinder for, at De kan
få indekstillaeg.

Derimod vil Deres hustru, hvis hun op-
retter en indekskonto, ikke kunne få dette
tillæg, da hun er tjenestemand og som
sådan er sikret dyrtidsreguleret pension.
Dette bør dog ikke afholde Deres hustru
fra at åbne en indekskonto, da den pris-
talsregulerede aldersopsparing byder
på så mange andre fordele, bl. a. af skatte-
og forrentningsmæssig art, at det også for
en tjenestemand vil være en god penge-
anbringelse at spare op på indekskonto.

● **FORLEDEN RINGEDE MIN BANK** til mig om et mindre overtræk på min
checkkonto. Jeg synes godt, man kunne have ventet, til jeg selv kom ind i
banken. Jeg er så godt kendt derinde, at man burde vide, der måtte foreligge
en fejl i mit regnskab. Hvad mener De om den fremgangsmåde?

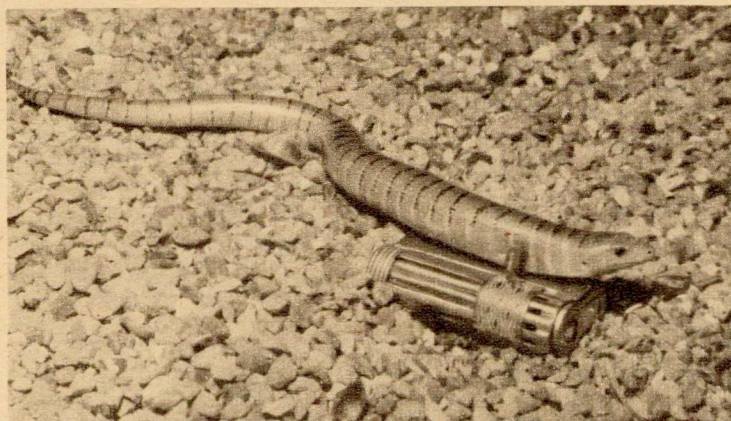
♣ De skal ikke tage det fortrydeligt op, at banken har ringet til Dem om
overtrækket – der er slet ikke tale om mistillid til Dem. Banken har tvært-
imod vist Dem tillid ved at indløse checken – ellers ville den simpelthen
være blevet sendt retur med påtegning om manglende dækning, idet sådanne
overtræk normalt ikke er tilladt. Banken har tænkt, at der foreligger en fejl-
tagelse, og derfor bliver De underrettet så hurtigt som muligt. Eller der
kunne være tale om misbrug af Deres checkhæfte. I så fald ville De med
fuld ret kunne bebrejde banken, at den ikke i tide havde givet Dem med-
delelse om overtrækket.

Vi mener altså, at De har al mulig grund til at være tilfreds med bankens
fremgangsmåde.

tal med

ANDELSBANKEN

LANDET RUNDT

SKINKEN BLEV EN ORM. – En skinke kan ikke blot være en lækker del af grisen, men også et sjældent krybdyr. Zoo i København regnede med, at den havde syv af dem, men da en døde og blev obduceret, viste den sig at være en endnu større sjældenhed, nemlig en slags stålorm med fire ben – et dyr, zoologien hidtil kun havde fundet fire eksemplarer af. Her ses en af de levende sjældenheder.

SKRÆDDERSYET. – Når brandbilen i Svendborg skulle rykke ud, måtte den undertiden køre en stor omvej, fordi den ikke kunne passere byens historiske porthus. Da huset er fredet, var der ikke anden udvej end at få „skræddersyet“ en anden brandbil, der kan køre gennem porten.

PILLEARBEJDE. – Syv familier i Gasværksgade i Fåborg har det privilegium, at de på skift en dag om ugen må pille koks fra gasværkets slaggebunker som erstatning for støv- og støjplage fra gasværket. Her er en af beboerne på pillearbejde.

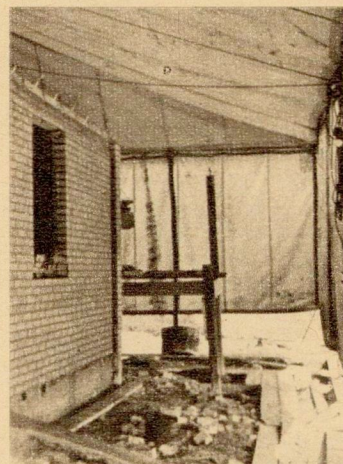
KVIKT HOVED. – Mens de voksne måtte give op, vandt den 6-årige Henrik Callesen Madsen, Knebel på Mols, i elegant stil en sportsquiz, som den stedlige idrætsforening havde arrangeret. Skønt Henrik ikke kan læse, vidste han alt om cykleløb, fordi han med øjne og øren sluger radioens og fjernsynets udsendelser om cykleløb.

RULLENDE TRAPPE TIL ANVA. – Arbejdet på det nye stormagasin Anva i København skrider hurtigt fremad. Her ankommer således en afdeling af de rullende trapper, der skal forbinde varehusets etager, fiks og færdig lige til at stille op. Det er første gang i Danmark, at rullende trapper er leveret i „færdigsyet“ stand, og trapperens transport gennem København blev et formeligt optog med politi i spidsen.

VINTERBYGGERI I TELT. – Det odenseanske entreprenørfirma Jens P. Koch & Co. klarer problemerne ved byggeri om vinteren på en original måde. Firmaet har fået fremstillet et cirkustelt på 100 kvadratmeters gulvflade, og under cirkuskuplens læ opfører man nu det ene enfamilies hus efter det andet, mens to varmegryder sørger for passende temperatur i teltet. Arbejdet går på denne måde meget hurtigt fra hånden uden frost-stop, hvortil kommer fordelene for håndværkerne ved at være afskærmet fra det ublidde vintervejr. På billederne ses dels det opstillede telt, dels hvordan murene skyder op bag telt-dugens skærmende læ.

FORSIDEN

Hvad lægen er for mennesket, er mekanikeren for bilen og traktoren. Det er et interessant og rask job, som lokker ungdommen, og behovet for mekanikere er også stort. Ikke mindst har de sidste 10 års gennemgribende mekanisering af landbruget skabt et stort og nyt speciale for branchen.

De dejlige kolde ting

FOR MANGE kokke fordærver maden, siges der jo. Man skulle tro, at dette aldrig i livet kunne gælde for dybfrosne fødevarer. Men hør blot: Handelens sundhedsbestemmelser sorterer under indenrigsministeriet; handelsministeriet bestemmer hvad der må sælges i de forskellige slags butikker, og landbrugsministeriet har forskrifter om, hvordan kødvarer skal behandles forud for salg. Desuden har de kommunale sundhedsmyndigheder vidt forskellige regler om, hvad man må og navnlig ikke må handle med.

MAN kan derfor ikke undres over, at det er yderst svært for noget nyt at bane sig vej frem på levnedsmiddelbranchens område, og at systemet virker vilkårligt. I Aalborg f. eks. må der gerne sælges fiskefilet i brugsforeningernes og købmænds frysebokse – men lige ovre på den anden side af Limfjordsbroerne, i Nørresundby, er dette ifølge sundhedsvedtægterne strengt forbudt. Noget lignende gælder i hovedstadsområdet; hvad der skønnes at være sundt nok for en københavner, anses

for helbredsnedbrydende for de københavnske forstadskommuners indbyggere.

Forbrugerrådet er ved at fortvivle. I en henvendelse fornylig til alle tre ministerier har rådet udtalt bekymring over de hindringer, der i mange kommuner møder salget af disse varer, og man har henstillet, at bestemmelserne udformes generelt med tilbørlig hensyntagen til moderne forretningstyper.

Et særligt udvalg har allerede gennemarbejdet en meget vigtig detalje i hele dette spørgsmål, nemlig hvorledes færdige, dybfrosne middagsretter bør sammensættes og forhandles. Et forslag ligger nu hos sundhedsstyrelsen; det har vist sig at være et meget nyttigt arbejde, udvalget har gjort – dets bemyndigelse burde vel udvides, så det fik til opgave at udarbejde generelle forskrifter om forhandling af alle frysevarer.

I VIRKELIGHEDEN er det en sag af meget stor betydning. De dybfrosne varer betyder jo – hvadenten det drejer sig om grøntsager, frugt, fjerkræ eller

fisk – en meget stor arbejdsbesparelse for husmoderen. Det er friske varer, og den moderne dybfrysningsteknik sikrer os et tilskud af vitaminrig kost hele året rundt. Det er også billigt, både fordi de dybfrosne varer er rensede, så intet går til spilde, og fordi varerne jo er frosset ned på den årstid, da de var billigst i handelen. Man kan f. eks. blot i de kommende måneder sammenligne priserne på de nye grøntsager, efterhånden som de kommer frem, med de tilsvarende – lige så friske og vitaminrige – lynfrosne tings priser!

Husmødrene gør naturligvis i stigende grad brug af dybfrysernes mere og mere righoldige vareudvalg. Mange brugsforeninger regner dybfryseren med til deres moderne udstyr, f. eks. har HB allerede mere end tredive afdelinger udstyret hermed. Eller se til Sverige, der har været dybfrysningens europæiske foregangsland siden 1943, da disse ting først kom frem. De svenske husmødre er hundrede procent klar over dybfrysningens fordele, og salget af disse varer har taget et kolossalt op-

sving. Der findes 11.000 svenske butikker med dybfryser, og den store Stockholmer-Brugs, der nu har 59 forskellige varer i dybfryserne i sine afdelinger, solgte i fjor 2,8 millioner pakker frosne ting. Fremfor alt går dybfrosset fisk glimrende i Sverige – netop det punkt, hvor dybfrostvarernes fremgang – herhjemme støder på den største modstand hos centrale og lokale myndigheder!

I 1965 vil svenskerne ifølge de nyeste beregninger spise ikke mindre end 100 millioner kilo dybfrosne varer. Man skal ikke være profet for at forudse, at udviklingen hos os går i samme retning. Den meget velkomne hjælp, som dybfrysningen tilbyder husmoderen i hendes arbejde, det værdifulde tilskud som dens produkter yder til familiens kost – det er simpelt hen ikke til at komme udenom. Først og fremmest må der skabes mulighed for, at dybfrosten vinder indpas overalt i landet. Det er på tide, at vore mange forskellige – og for en stor del forældede – handels- og butikskregler bliver indrettet herefter.

Køb et stykke sæbe - og

HVILKET vaskepulver er mon bedst til storvasken – det, hvis kuponer udlover en bil som gevinst, eller det, man kan vinde en middelhavstrejse på?

Hver dag stilles forbrugerne over for den slags urimelige problemer.

Reklamefolkene boltrer sig i bortlodninger og præmiekonkurrencer; under de herskende forhold, hvor for eksempel et middelstort sæbefirma er nået op på et reklamebudget på 3-5 mill. kr. årligt, synes det håbløst forældet at reklamere for at give forbrugerne oplysning om varens egenskaber i forhold til dens pris – nej, nu gælder det om, hvem der kan lokke kunderne til med løfte om de flotteste præmier. Manien breder sig mere og mere – en nyetableret manufakturhandler mener i dag ikke at kunne skabe interesse om sin butik uden ved en præmiekonkurrence, som giver den fremtidige kundedrejsende chance for at vinde jakkesæt og slips, og man har eksempler på viktualiehandlere, der søger at lokke kunder til, ikke ved at gøre leverpostejnen bedre, men ved hver fredag at trække lod

blandt ugens kunder om en stor pakke pålæg.

PÅLÆG, ja – er nogen mon tvivl om, hvorfra pengene kommer til alle de præmiekonkurrencer og bortlodninger? Omkostningerne er naturligvis på forhånd lagt på prisen.

Nu er vi danskere jo spille glade folk. Staten selv er gået spidsen med at opdrage os hertil – først gennem klasselotteriet siden med andre lotterier, med tipning og præmieobligationer. Politiet giver årligt tilladelse til lotterier for 10-15 mill. kroner og når radio og fjernsyn vi samle rigtig mange lyttere, henholdsvis seere, så lægger man også gætte- og præmiekonkurrencer ind i programmet.

Det er denne tilbøjelighed, de moderne reklamemagere spille på, målbevidst og hensynsløst. Alle andre har indrømmet, at bortlodninger og præmiekonkurrence som reklamemiddel er en uting, man var bedst tjent med at undvære. Forbrugerorganisationerne er for længe gået ind for et forbud. De samme er handelsorganisationerne.

Ikke det ideelle SAMARBEJDE

Det er 300 år siden, vi mistede Skåne – men i den seneste tid er landsdelen ligesom igen rykket os nærmere. Sidste år rejste således 12 millioner mennesker over Øresund, og i år bliver det endnu flere – bl. a. fordi svenske husmødre i stigende grad fristes af vore butikkers forholdsvis lave fødevarerpriser. Det er Sveriges landbrugs- og afgiftspolitik, som er skyld heri – bl. a. er sukker netop gjort dyrere derovre, og et kilo stødt melis koster nu dobbelt så meget i svenske butikker som i danske. Øresundstrafikken er allerede præget heraf.

I Københavns og Helsingørs butikker kan man glæde sig over, at oplandet på denne måde er udvidet med omkring halvanden million forbrugere; det er også en god forretning for Danmark at eksportere fødevarer til butikspriser. Men det er alligevel ikke denne form for økonomisk samarbejde, der bringer vore lande nærmere sammen. Hvis prisniveauet i de nordiske lande går i hver sin retning, hvis den økonomiske politik i det hele taget bliver alt for forskelligartet – så vil et nordisk økonomisk samarbejde blive endnu vanskeligere at gennemføre. Og det var vel egentlig ikke meningen.

2800 KØBMÆND FINDER *Værn og Støtte*

DANSK Handelsblad, som er organ for en række købmændsorganisationer, meddeler, at 2800 købmænd via tre af deres indkøbsselskaber har dannet en organisation under navnet DAKO. Den vil iflg. bladet „både være et værn og en støtte for købmanden og samtidig altid søge at skaffe ham de bedst mulige arbejdsvilkår.“

Sådan en artikel sluger man naturligvis. Hvem savner ikke et værn og en støtte i vor bevægede tid – for slet ikke at tale om „de bedst mulige arbejdsvilkår“. Et nærmere studium bringer da for dagen, at DAKO skal „samle og koncentrere indkøbene på den mest effektive måde til fælles gavn for de ca. 2800 frie og selvstændige købmænd, som i kraft af deres medejerskab er tilsluttet disse selskaber.“

Det er unægtelig smukt sagt. Programerklæringen udtrykker jo nemlig, at det er *andelsindkøbsforeningernes* bærende idé, DAKO er baseret på.

Forhåbentlig vil både købmændene og Dansk Handelsblad fremover lægge den samme forståelse for dagen, også når andre frie og selvstændige medborgere søger fælles gavn ved at koncentrere deres indkøb i foretagender, de selv er medejere af – f. eks. brugsforeningerne.

I så fald kan bladet allerede nu med sindsro give 1958 samme karakteristik som det har givet 1957. Det betegnes nemlig som et år, der for købmændenes vedkommende i højere grad end noget andet af de sidste 50 var præget af „en erkendelse af, hvad tiden kræver“.

Generalsekretær, cand. jur. L. Fabricius.

Direktør, cand. oecon. F. Metzloff.

Nyordning

INDEN FOR FDBs LEDELSE

Med udgangen af september opnår en af FDBs mest betroede funktionærer, generalsekretær L. Fabricius den i fællesforeningen gældende pensionsalder og forlader sin stilling efter 32 års

virke. Generalsekretær Fabricius er bestyrelsens sekretær og dermed indviet i alle de forhandlinger, der føres på højeste plan indenfor FDBs udstrakte virksomhed. Alle FDBs formænd med undtagelse af stifteren, Severin Jørgensen, har generalsekretær Fabricius tjent i denne egenskab, nemlig direktørerne L. Broberg, N. C. Poulsen og M. Refsgaard Thøgersen og den nuværende formand, professor P. Nyboe Andersen.

Selv om der går mere end et halvt år før generalsekretæren forlader FDB, er det naturligt, at FDBs bestyrelse har drøftet den situation der opstår, når en så betroet funktionær forlader sin gerning. Bestyrelsens beslutning om den fremtidige arbejdsordning går ud på en organisationsmæssig nydannelse. Mens der hidtil har eksisteret to sekretariater, hvert på sit vigtige område, henholdsvis formandens og førstedirektørens sekretariat, bliver disse to fra 1. oktober sammenlagt til eet sekretariat, og til leder heraf er udpeget nuværende underdirektør, cand. oecon. F. Metzloff.

Den nye sekretariatschef, der er 36 år, tog i 1947 eksamen fra det økonomiske fakultet ved Aarhus Universitet og blev straks derefter knyttet til FDB. I januar 1955 udnævntes han til underdirektør og leder af førstedirektørens sekretariat.

vind en bil

Men myndighederne da? Handelsministeriet har to gange i de senere år ladet cirkulere en forespørgsel til alle interesserede parter om, hvordan de stiller sig til et forbud mod reklamens bortlodninger og præmiekonkurrencer. I første omgang var svarene overvejende positive. Men overfor det udkast til lovforslag, som i anden omgang blev sendt rundt, har både industrien og engroshandelen udtalet modvilje. En klar lovbestemmelse som f. eks.: „Al bortlodning i forbindelse med reklamering er forbudt“, vil man simpelt hen ikke have gennemført; handelsministeriet overvejer nu, om man herefter skal fremsætte lovforslaget eller lade sagen falde.

Modstanden stammer fra reklamefolkene. Man kan naturligvis diskutere, om det egentlig er nogen reklame for dem selv, at de åbenbart hellere vil tale til forbrugernes spillelyst end til f. eks. husmødrenes varekunds-kab. Sagen er imidlertid nok den, at ingen anden reklameform i tilsvarende grad giver de store – og i organisationerne indflydelsesrige – fabrikanter

fordele: Har en koncern først ved hjælp af en vellykket præmiekonkurrence forøget salget på konkurrenternes bekostning, så har den i kraft heraf fået råd til endnu dyrere bortlodninger, som kan øge dens forspring yderligere.

MÆRKELIGT nok er forholdet det, at præmiekonkurrencernes unoder faktisk har været forbudt! Ved loven i 1869 om *Classelotteriets Ordning og Forbud mod andet Lottospil* gjorde staten sig stor umage for at få eventuelle konkurrenter til folks spillelyst uskadeliggjort.

Selvfølgelig blev der fundet „huller“ i loven. Smarte folk regnede ud, at hvis blot bortlodningen var forbundet med en eller anden form for opgaveløsning, så kunne der ikke være tale om ulovligt lotterispil. Det var jo spidsfindigt, og herefter kom sagen til at afhænge af opgavernes sværhedsgrad. Snart kunne man finde rettens høje herrer travlt beskæftiget med at løse rebus og krydsord.

Kravene til opgavernes sværhedsgrad blev hurtigt udvandet. Og i 1953 slog højesteret ind på en helt ny praksis, idet et jydsk

forlystelsessted blev frifundet i en sag om præmiebortlodning, hvor der af publikum end ikke var krævet løsning af en opgave.

Herefter er der næsten helt frit slag. Der kan nu laves de mest utrolige bortlodninger i reklameøjemed – det behøver ikke en gang være i form af opgaveløsning og præmiekonkurrencer – blot prisen for den pågældende vare kan siges at være „rimelig og sædvanlig“.

Det er derfor ikke mærkeligt, at bortlodningerne har fået et vældigt omfang inden for reklamen i det sidste par år.

Det blev ved lov direkte forbudt at yde „tilgift“ ved varesalg, da tilgiftssystemet i mellemkrigsårene nåede en sådan udvikling, at f. eks. kaffeforretninger lovede deres kunder spisestel og klaverer som tilgift, blot de købte tilstrækkeligt mange kaffebønner og samlede kuponer nok sammen. Den slags var – og anses stadig af alle for – en varefordyrende reklameform og unfair konkurrence, som man anstændigvis ikke kan tillade. Men må man ikke sige, at akkurat det samme gælder om de omsiggrubende bortlodninger i forbindelse med varekøb?

A DEN kendte, nu afdøde Arabien-ekspert, englænderen T. E. Lawrence efter første verdenskrig vendte tilbage til London efter at have tilbragt krigsårene i Arabien, tog han et par af sine arabiske venner med og glædede sig til at præsentere Vestens civilisation og tekniske formåen for de to ørkenkæmpere.

Men hverken kæmpedampere, højhuse eller Londons trafik imponerede dem det mindste. Een ting brændte sig derimod ind i deres bevidsthed – så stærkt, at da Lawrence ved afrejsen tilbød dem en gave med hjem, ønskede de kun den ene ting: *en vandhane!*

De magiske vandhaner på deres hotelværelse forekom dem at være noget nær det ypperste, et menneske kunne begære. De gjorde sig naturligvis ingen forestilling om, hvordan en bys vandforsyning var indrettet; det måtte efter deres mening være et eller andet med magi, og deraf sluttede de meget logisk, at om de fik sådan en hane med hjem, var deres vandproblem i fremtiden løst.

I et land som Danmark, hvor man betragter vand som en selvfølgelig ting, kan man naturligvis godt smile af de to beduiners ønske, men lad os nu ikke i morskaben glemme, at vand ikke er en større selvfølgelighed hos os, end at vandforsyningen er godt på vej til at blive et af vore store problemer.

Mens det gennemsnitlige, personlige forbrug i en dansk købstad for 100 år siden, da vi fik de første vandværker, lå omkring 40-45 liter om dagen, er det nu oppe på 200 liter.

Til denne firedobling af det individuelle vandforbrug kommer, at industriens vandforbrug vokser med faretruende hast. Det lyder meget kuriøst, at der til at fremstille en liter ren alkohol, så vandfri som det nu engang er teknisk muligt, bruges ikke mindre end 140 liter vand, men det er kun et enkelt eksempel på, hvordan en vare, der tilsyneladende ikke har spor med vand at gøre, har et stort vandforbrug. Til at fremstille 1 kg papir bruges 150 liter vand og 1 kwt. elektricitet bruger 300-750 liter vand. Fødevarerindustrien sluger også store mængder vand. Der kræves til at fremstille 1 kg konserver 50-100 liter vand, 1 liter mælk 34 liter vand og 1 liter øl 50 liter vand.

VANDMÆNGDEN ER ALTID ENS

Teoretisk set skulle der ikke kunne opstå vandmangel her på jorden – allersøjest blive tale om ulige fordeling af dette gode.

Den samlede vandmængde på vor klode er af videnskaben beregnet til 1.400 millioner kubikkilometer. Det svarer til, at om Danmark blev forvandlet til en sø, der skulle rumme alt det vand, ville den være over 30.000 km dyb! Heraf er dog kun en procent forsk, og af denne ene procent har de ni tiendedele taget temmelig varigt ophold ved klodens to poler

i form af is. Det vil sige, at kun en tusindedel af alt vand er tilgængeligt ferskvand. Selvom det selvfølgelig er en klækkelig nedskæring, så er dog et anseligt kvantum tilbage, hvortil kommer at *siden verdens skabelse har vandmængden på jorden været konstant – og det vil den blive ved med at være.*

Hvordan kan der da blive vandmangel? Her ses bort fra de egne, hvor der på grund af klimatiske forhold eller undergrundens specielle beskaffenhed er småt med vand; vi holder os til Danmark, som absolut ikke kan klage over at være forfordelt.

Langt den overvejende del af det vand, vi bruger, hentes i undergrunden. Efter brugen løber det som forurenat vand gennem kloaksystemer ud i søer, ær eller havet; her fordampes vand; kommer som nedbør ind over landet igen; siver ned i jorden; bliver til grundvand, hvorpå kredsløbet fortsætter.

MINDST EN MILLION DRIKKER BRØNDVAND

Det er tilsyneladende en naturens evighedsmaskine. Men som enhver anden maskine har den kun en vis kapacitet, hæmmet af at en væsentlig del af nedbøren falder i bebyggede områder, hvor den forsvinder gennem kloaksystemet uden at komme ned i undergrunden, samt – og navnlig – af at det tager tid for nedbøren at sive ned til undergrunden. Mens regn i groft gruslag kan synke to meter om dagen, vil den i sandet ler kun synke een centimeter om dagen.

Det vil igen sige, at er den vandmængde, der pumpes op af undergrunden, større end den, der set over en årsperiode siver ned igen, vil grundvandstanden synke; ær og lave søer vil blive vandfattede og mange brønde og vandboringer tørre helt eller delvis ud.

Det er netop det, der er ved at kendetegne undergrunden omkring de store byer, og det er baggrunden for den „vandkrig“, som København på den ene side og en række sjællandske byer på den anden er indviklet i.

Ikke nok med at vand er ved at blive mangelvare; truslen mod befolkningens og industriens vandforsyning kommer også fra en anden side: forurening!

I almindelighed betragtes hygiejnen og sundhedstilstanden i Danmark som noget nær det bedste, der findes. Selvom vi ikke kender de store epidemier forårsaget af inficeret drikkevand, er forholdene langt fra tilfredsstillende alle steder på dette område. Således får mindst en million danskere deres drikkevand fra gammeldags brønde, hvis kvalitet for en meget stor parts vedkommende ved laboratorieundersøgelser har vist sig at være ret tvivlsom.

Men heller ikke vandværkvand er overalt af tilstrækkelig god kvalitet. En undersøgelse af 100 vandværker i et enkelt amt viste således, at *kun halvdelen leverede*

KRIG OM

vand af tilstrækkelig god kvalitet, og fra lægelig og vandteknisk side er peget på, at bedre drikkevand er medvirkende årsag til at den hollandske børnedødelighed er mindre end vores; at den hollandske middellevetid er længere end vor, og at de hollandske og belgiske malkekøers ydelser overgår vore køers!

I disse tilfælde er der tale om vand, der er dårligt, fordi udvindingsmåden og rensningen ikke er tilstrækkelig god. Men hertil kommer, at efterhånden som industrien udvider og byerne vokser, bliver risikoen for forurening af drikkevandet større og større.

Byernes kloaksystemer er ikke tætte, og urenheder siver langsomt gennem jorden. Fra fabrikker siver også urenheder ned i undergrunden, og karakteristisk er det, at i tre byer, nemlig Frederikssund, Grindsted og Vejen har stedlige vandværker de senere år måttet nedlægge borer, fordi fabrikker havde forurenat vandet og gjort det udrikkeligt.

Ensilagesaft fra landmændenes ensilagebeholdere har mange steder været med til ikke blot at forurene vandløb og søer, men også drikkevandsforsyningen, og i årene efter sidste verdenskrig er opstået en helt ny forureningskilde: de mange tusinde oliefyr landet over, der har deres tanke nedgravet i jorden. Kontrollen med disse tanke er ikke særlig omfattende og indebærer i hvert fald ikke garanti for, at tankene ikke med tiden begynder at lække. Sker det, vil resultatet blive truende, for blot een milliontedel benzin eller brændselsolie er nok til at give vand stærk afsmag – det svarer til 2-3 dråber benzin i en guldspand vand!

REVISION AF VANDLOVGIVNINGEN FORESTÅENDE

Nu er det naturligvis ikke hensigten hermed at give læseren det indtryk, at det er noget nær livsfarligt at drikke vand i Danmark. Der er mangler – men i forhold til udlandet ligger vi meget fint. En række af de mangler, der er i den danske vandforsyning, har sin rod i, at den danske vandlovgivning er af ældre dato, og for tiden arbejder da også en kommission med at gennemgå denne lovgivning og stille forslag til dens revidering. Formentlig vil der i løbet af dette efterår kunne ventes en betænkning fra kommissionen med anvisning på, dels hvordan den tiltagende forurening stoppes, dels hvordan befolkning og industri sikres den nødvendige mængde vand, uden der udarter sig noget nær krigstilstand parterne imellem!

VANDET I DANMARKS UNDERGRUND

Hvordan finder man vand? Manden, der er indsat i det store billede, prøver ved hjælp af en såkaldt ønskevist at finde drikkevand på Langeland. Vand fandt han – men ak, saltvand! Mere almindeligt er det at foretage prøveboringer, som det vises på det store billede, mens det lille billede herover viser selve boret blive sat på plads. Og forneden er en af den million danskere, der får vand fra gammel-tags brønde, i færd med den slidsomme pligt at pumpe vand for mor.

mellem GEEST og HAVDIGE

DER fortælles, at en bonde fra marsken ved Ballum, hvis søn ville drage fra hjemmet og ud i den fremmede verden, kaldte knægten uden for gården og pegede ud over det flade, grønne, frodige land.

– Alt det du ser for dine øjne er marsk og kog, sagde han. Og det vil altsammen blive dit engang. Men ude i verden vil du ikke finde andet end geest.

Geesten er det høje sandede land, som støder op til marsken. Det er mager jord, og marskbonden følte sig i gamle dage som en herremand i forhold til bønderne inde i landet – og måske gør han det endnu. De sønderjyske marskbønder er selvbevidste og slægtsstolte folk, der sidder trygt på deres gårde, selv om tiderne har ændret sig.

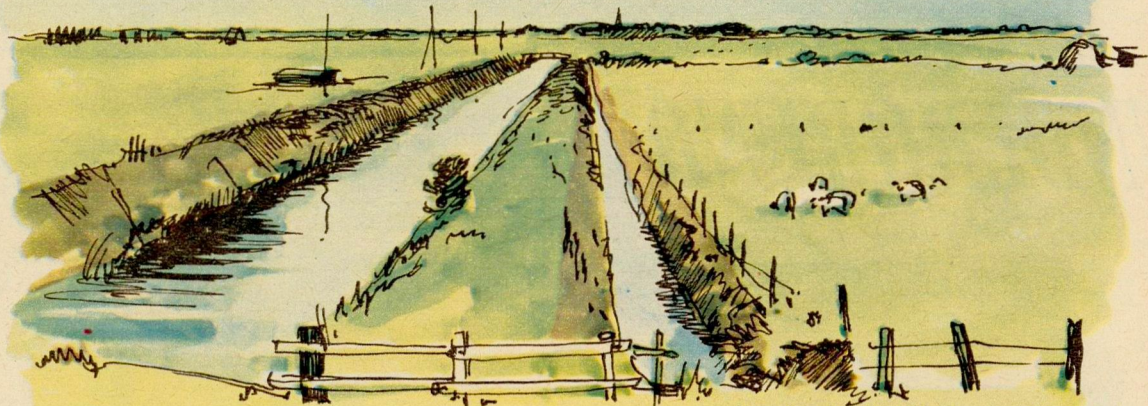
Havdigerne når fra nord for Ribe til syd for grænsen, men det karakteristiske marskland ligger ved Tønder, Højer og Ballum. Tønders ældste byvåben, som vi kender helt til-

bage fra 1443, viser et enmastet skib, der vugger på bølgerne, senere blev den lille skude til en tremaster, og nu er byens våben en gylde fregat i blå felt. Det lille skib betød, at Tønder engang var en betydelig havnestad.

linger samme høje ry som kniplinger fra Brabant og Sachsen.

Det var hollandske digemestre, som ledede de store inddigninger. 1550 blev Tønder ved digebygningen ved Højer afskåret fra havet, senere fandt der inddigning efter inddigning sted, og gennem århundreder erobrede man sejt og langsomt land fra havet. Kog efter kog blev indiget og tørlagt – kogene eller polderne er det inddæmmede land. Og ud mod havet byggede man havdigerne, som skal sikre, at stormfloden ikke vælter ind over det lave land. For halvdelen af marsken ligger under daglig flod.

UDE i marsken ligger de brede, solide gårde på en lille, kunstig bakke, værf kaldes den.

Afvandingskanaler i Marsken ved Møgeltønder.

Nu ligger byen 13 km fra havet, men jo længere afstanden til havet blev, desto prægtigere blev fartøjet i byens våben. Det var inddigningen af marsken, der gjorde det forbi med byen som havnestad, men samtidig fik den sit rige opland og sin studehandel. Dens redere blev storkøbmænd eller studeprangere, og kniplehusfliden udviklede sig til en hel industri. Der var en tid, da 12.000 kvinder på denne egn var sysselsat med at kniple, og på messerne i Brunsvig og Hamborg nød tønderknip-

I gamle tider nåede friserne land helt op til Ballum, men nu er der ikke andre spor tilbage af friserne end den frisiske byggekik. Gårde og huse er så fint og harmonisk bygget med deres mørkerøde mure og lødne stråtage. Også inde i husene råder der en sjælden sirlighed, man har ikke nogen fornemmelse af, at man er på den jyske vestkyst. Ikke sådan at forstå, at vestjyderne oppe nordpå ikke har orden i deres stuer, for det har de. Men når man kommer ind i en af de gamle gårde, min-

jernbeslæde pengeskrin i vognen. De mindre prangere var til hest med mantelsækken bag sadelen. Det var stor handel, men også ærlig handel. Endnu fortælles om den gamle studepranger Nis Hagensen fra Ullerupgård i Thy, at en kending havde bedt ham om at tage nogle penge, han skyldte for stude, med hjem og levere dem til en mand i Thy. Nis Hagensen lagde mandens mantelsæk i sin vogn, kvittering for pengene blev ikke givet. Et halvt årstid efter kom der bud til Ullerup-

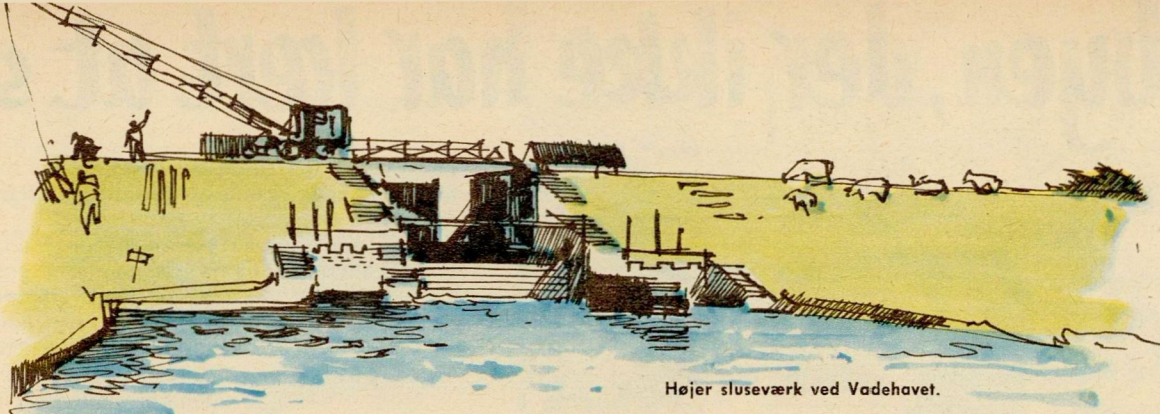
Her fandtes det første af guldhornene, som finderne troede var af messing.

des man nu mere Holland end Harboøre eller Hirtshals.

Det var studene, som skabte marskens rigdom. Man regner med, at 50.000 stude blev drevet sydpå om året for at ende på markerne i Husum eller Tønder. De store, jyske prangere kom agende i solide vogne med det

Herover en typisk halmstak i marsken. Billedet til venstre er fra Møgeltønder-egnen og viser en frisergård på en kunstig bakke.

Højer sluseværk ved Vadehavet.

gård, om Nis Hagensen ikke havde haft en sum penge med. Mantelsækken blev fundet på loftet, hvor den var blevet gemt hen. Der var 20.000 dalere i den, det var i de dage en formue.

Der kunne tjenes store penge på studehandel, men den kunne også give svære tab. For var de nordjyske prangere durkdrevne, var de slesvigske det ikke mindre. De gjorde, hvad de kunne for at trykke priserne, og det skete, at en studepranger drev sine stude helt til Hamborg, fordi priserne i Højer og Husum var for små. Men de fleste af studene blev dog solgt her i marsklandet, hvor de åd sig fede i det frodige græs. I vældige flokke blev de drevet sydpå ad hærvejen fra Vendsyssel, Thy og Himmerland. Vejen gik sine steder gennem øde hedeegne, og endnu træffer man på historier om prangere, der blev slået ned og plyndret.

GAMMELT og nyt mødes i den lille marskby Højer. Ved siden af kedsommelige cementkasser ligger gamle strå-tækte huse og gårde. De har fint svungne linier – de gamle håndværkere kunne deres kram. Fra Højer sluse ser man ud over den vældige flade slette, hvor afvandingskanalerne er trukket som efter en lineal. Bag diget er jorden fast, her gror „silkegræsset“, som kreaturerne æder sig

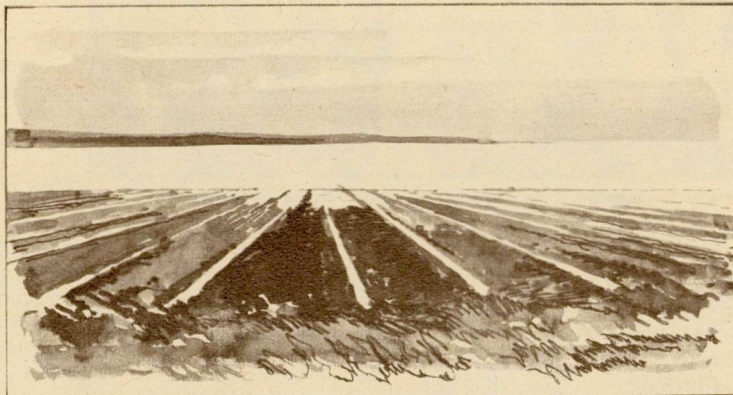
fede i. Udenfor diget på „forlandet“ er bunden blød, her kommer kvæget ikke, for risikoen for at det skal gå i bløde er for stor. Græsset slås og stakkes i sikkerhed indenfor diget. Når man står her på det høje dige, får man en fornemmelse af, hvor ubeskyttet landet var,

før havdigerne blev bygget, og hvor megen sved og møje, det har kostet at indvinde jorden.

– Det var store folk, der boede her – og det er det den dag i dag, fortæller en gammel landarbejder. – Det var rige mennesker, men de brød sig ikke om at vise deres rigdom. De ville ikke have, at vi andre skulle vide, hvor meget de ejede. De holdt gilder, hvor der blev trakteret med fin cognac og champagne. Men der var ingen med udenfor de store marskbønders kreds. Mange af dem åd og drak sig til fortabelse og dom.

Han nikker grumt, det er til at forstå, at han ikke just elsker de selvbevidste bønder på deres store, ligesom fæstningsagtigt lukkede gårde. Måske er der også et gran af national strid i hans bedømmelse. For skønt

fundet, og der er rejst en mindesten for fundet af det første af hornene ved Gallehus, hvor pigen Kristine Svendsdatter i 1639 fandt den kostelige skat og „med undrende ånd af sorten muld med snehvide hånd“ hævede „det røde guld“. Kristine var en fattig bondepige fra egnen, og næppe så romantisk en skikkelse, som Oehlenschläger forestillede sig. Hun snublede over hornet, da hun var på vej til Tønder og gravede det fri af jorden med de „snehvide liljehænder“. Hun troede, hornet var af messing og havde nær kastet det fra sig, men beholdt det alligevel for at give det til sine små søskende at lege med. En dag fandt hun dog på at tage en af hornets udvendige, brede ringe med til en guldsmed i Tønder, og da hun fik at vide, at det var af det pure guld, af-

Kunstige kanaler til aflejring af slik (nyt land) i Vadehavet syd for Rømedæmningen.

marskbønderne talte dansk, var mange af dem tysksindede.

Andre hævder, at marskgårdene var gode arbejdspladser, hvor folken fik en god kost. Mens man inde på Geesten fik grød og saltmad, blev der ikke sparet på fersk kød i marsken. For marskbønderne havde kreaturer nok i stalden, og det betød ikke stort at slagte en fedekalv. Folk af en vis storslået type har de gamle marskbønder nok været, og den stovte holdning har folkene hernede i det vestligste hjørne af Danmark bevaret.

HER ved den smukke, lille by Møgeltønder i udkanten af marsken blev guldhornene

leverede hun sit fund til amtmanden, så en ærlig pige har hun været. Amtmanden lod hornet gå videre til Christian den fjerde, som gav pigen en belønning og forærede hornet til sin søn prins Christian. Han brugte det som drikkehorn, det rummede halvtredje pot, og mærkelig nok var der ikke nogen ved kongens ellers ikke sobre hof, som kunne stikke det ud i et drag. Begge guldhorn blev som bekendt senere stjålet fra kongens kunstkammer og smeltet om, således gik to af vore mærkeligste oldtidsklenodier tabt.

Ved Vadehavet vindes der stadig nyt land fra havet – ja, det er som om det ellers så

grådige Vesterhav frivilligt giver det fra sig. Hvergang floden kommer, fører den et tyndt lag fed lerdynd med sig, som aflejres, når vejret er roligt. „Slik“ eller „klæg“ kalder man den fede dynd, og når sliklaget er blevet så højt, at det imellem flodtiderne ligger nogle timer tørt, tager en lille salturt, „Kveler“, den fede slik i besiddelse. Den sætter stive, frynsede side-stængler ud i alle retninger, og stænglerne holder på slikken, så bunden stadig vokser sig højere. Så dør kvelleren, der ikke kan leve uden havvandet, og bynke og siv kommer i stedet. Når der er afsat tilstrækkelig slik, afløses disse planter af græs, og et nyt stykke land er blevet til. Med små kunstige kanaler hjælper man med at danne slikvaderne.

Men store dele af Vadehavet består af gølge sandvader, som ikke afsætter slik – de rigtige slikvader ser man bedst på Ballumegnen ud for Rømø. Måske vil den lille ø om nogle hundrede år være landfast med kysten. Men på sandvaderne er der et frodigt fugleliv, for vade-fugle er det lave vand jo et paradis.

HAVET er dog ikke altid venligt, og det er godt, at de solide havdiger værger landet imod dets væde. Disse egnes historie er fuld af beretninger om stormflod, der har taget huse og gårde og druknet mennesker og husdyr.

Om sommeren er marsklandet en vældig, frugtbar slette, hvor huse og gårde ikke syners meget, og hvor luften flimrer af varme-dis. Over ens hoved jubler lærkerne, men hvor er marskens mange storke blevet af? Det er kun sjældent man nu ser en stork her.

Til gengæld kan man se vilde svaner i mængde. Svanerne er jo fredede og formerer sig livligt. Fiskerne er ikke glade for dem. De ødelægger havbundens grøde, og netop på de lave strande, hvor fiskeynglen skal trives og fredes. Men på denne egn er ikke mange fiskere, så svanerne får vel lov at drive deres næring i fred.

Solen er ved at gå ned, ude over havet er himlen blodrød som en ildebrand. Kirkeklokken i Højer har travlt med at ringe solen ned. En tågebanke ruller ind fra havet, om et par timer vil den lægge sig over marsken, så den ligner en kæmpemæssig sø. Endnu synger lærkerne, men om en lille stund vil alt være stille.

HANS KIRK.

Storbyen, der ikke har lært at so

**Strejftog
i Moskvas
hverdag**

**Redaktør Eggert Nielsen
fortsætter her sin
rejsebeskrivelse fra Moskva**

Gum er Ruslands største stormagasin, kunderne er en strøm af folk i ustandselig bevægelse.

INDEN VI tager et bestik af Moskva, er det måske betimeligt at notere, at byen er kommet til at ligge på et sted, hvor Moskva-floden bugter og vrider sig i skarpe kurver. I et af disse slyng fik floden tilløb af bifloden Neglinka (nu lagt i rørledninger) og på den ø, som opstod mellem flodløbene, voksede en by og senere Kremls mure op.

Da denne ø blev for snæver som boplads, rykkede byen over på de andre flodbredder, blev her til Bely Gorod, byen uden for byen, og til forsvar mod de vilde tartarer blev der også lagt en mur uden om den.

**Ringmure blev
til ringgader**

Senere opstod en ny beboelsesring og en mur nr. 3 uden om mur nr. 2.

Disse mure er kommet vor tids Moskva vældig tilpas, for ved at rive dem ned har man skabt plads til to sæt ringgader, som har skabt en ideel byplan for Moskva. Ringgaderne er sine steder over 70 meter brede, og ud fra dem har det været muligt at planere gadenettet, så ingen af de dominerende gader er under 50 meter brede. Gader som de snævraste i Københavns indre by, er uopdrivelige i Moskva.

Man må beundre Moskva for dens rummelighed og for den forudseenhed, der præger byplanerne. Men man savner det gemyttelige og forsorne præg, som den indre by giver København.

Dernæst er Moskva en pinlig ren by. Især snerydningsarbejdet er forbilledligt. Sneen

**To slags
rengøring**

væltede ned ved vor ankomst, men næste morgen var der næsten ingen sne på gaderne. Et system af feje-, blæse- og skovlemaskiner støvsuger kørebanerne og de store pladser på et minimum af tid. Den røde plads, som ikke alene er dobbelt så stor, men meget mere åben end Rådhuspladsen, fordi den er uden sporvognstrafik og uden boder og kiosker, er under konstant hovedrengøring. Mens vi ventede på at komme ind i Lenins og Stalins gravkammer, kørte 6 fejmaskiner på størrelse med tanks og i en slags militær slagorden frem og tilbage over pladsen som brølende uhyrer, minutios opfejdning garanteret.

En mærkelig kontrast hertil er den hær af kvinder, som sørger for snerydningen på fortøve og i rendestene uden for maskinernes

rækkevidde. Blåfrosne, skønt pakket ind som tøjbylter, mange gamle og udslidte. Proletarer i nederste rangklasse.

Trafikken drukner nærmest i de enorme gadebredder, navnlig da sporvognene er henvist til yderkvartererne – i den indre by kører kun busser. Men netop på grund af gadebredden kører biler og busser frem på en bred

**Fodgænger,
pas på!**

front, og da det næsten er umuligt for fodgængere at nå over for grønt lys, kører bilerne på må og få ind mellem fodgængerne, som laver deres egen private, men ikke ufarlige trafikregulering ved at stå stille i grupper midt på kørebanen i fatalistisk tillid til, at de kan klemme sig ind mellem to rækker kørende biler. Dobbelt risikabelt i vintermånedernes glatte føre – al den stund russiske motorførere viser et alt andet end sovjet-kammeratligt sindelag, men kører som lyn og torden mellem fodgængerne uden hensyn til alder og førlighed. Gader kan åbenbart også blive for brede. I øjeblikket udfylder den kørende trafik vel næppe mere end en fjerdedel af gadernes kapacitet. Hvad hvis man engang når 100 procent?

Lad os nu dykke ned under jorden for at se på Moskvas med rette berømte metro-

**Beundrings-
værdig
metrotrafik**

trafik. Her er både godt og ondt mellem hinanden. Moskva har grund til at være stolt af disse undergrundsbaners tekniske system, der fungerer som et urværk. I myldretiden er de op- og nedadgående rulletrapper – sikkert verdens længste, ofte mere end 100 meter lange – samt stationernes perroner et bølgende menneskehav, men togene ruller ud og ind og ekspederes på et minimum af tid. Togskifter og stationsskifter foregår let og ubesværet trods menneskemasserne. Luftventilationen er så fuldkommen, at man i den værste sammenstuvning føler sig som i fri luft. 2 1/2 million mennesker befordres dagligt. Man kan køre så langt man vil for 1/2 rubel, absolut billigt. Men med de kun godt 50 stationer spredt over en by så stor som Moskva, er der sørget for passagerernes motion oven jorde.

ge sine varer

Metro-stationerne tjener også en anden funktion, nemlig som en slags kulturtempler til fryd for folket.

Kultur under jorden

Hver af dem er udstyret som et kunstgalleri, alle sammen forskellige. Statuer, malerier og mosaikker på vægge og lofter, svære kandelabre, glasmalerier, bengalsk belysning fra oven og fra neden, forsænkede relieffer og høj-relieffer, smedjensforsiringer og løvefødder og gesvejsninger og i øvrigt alt, hvad der kan findes på af kunst og kunsthåndværk. Et overflødhedshorn, så flot og prangende ud over alle grænser, at man ikke kan lade være at tænke på, hvad det har kostet.

Men det er netop det forstemmende ved det: at det er altfor påtrængende og pralende. Der findes haller af en fin harmonisk afstemt skønhed, men det meste er for massivt og voldsomt.

De motiver for malerier og anden bildende kunst, der kan hentes fra Sovjet-revolutionens egen historie er hurtigt brugt op, så der er i emnevalget gjort flittigt brug af Peter den Store og Ivan den Grusomme og andre af zar-vældets koryfæer, af Karl den Tolvtes og Napolons nederlag, samt andre episoder til romantisering af fortiden.

På dette punkt er der absolut ikke gået noget jerntæppe ned, tværtimod behandles fortiden med en slags ærefrygt, noget som den nuværende slægt skal hente inspiration ud af. Man mærker det under besøg i

Intet jerntæppe til fortiden

Kreml, på teatrene, i National-galleriet, i holdningen til kirken og meget andet. Traditionens tråde spinder deres sentimentale fletværk ud over den kløft, som revolutionen slog, og stemningen i Sovjet er efterhånden så national, at den nærmer sig det chauvinistiske.

I Kreml f. eks. er der tilløb af vældige grupper af unge, ikke mindst soldater, som skal se alle zarkronerne, tronstolene og guld-kareterne, samt perlebestukne kejser- og kroningsdragter i purpur og hermelin, en utrolig rigdom i guld, sølv, ædelstene og perler, som regimet vogter nidkært over, altsammen fint

ordnet og vedligeholdt i glas og ramme, en jævnt kedsommelig parade, men æret og beundret som en stor skat af russerne.

Hvad er der ellers i Kreml? Mest betagende forekom det mig at stå lige foran murene til det store palads i Kreml – trods dets størrelse så let og enkelt i stilen, at ingen tyngde fornemmes. Tankerne samler sig

Skæbnens forgård

dog især om, at man føler sig som stående i skæbnens forgård. Indenfor disse mure stævner den øverste Sovjet og Sovjet-præsident sammen, endvidere kommunistpartiets lands-kongresser. Her finder de store skelsættende begivenheder sted – her og så histovre i de ministerielle kontorer i den anden del af Kreml-komplekset, hvor regeringens førelse er koncentreret (men ikke selve ministeriernes administrationscentre, de ligger spredt ude i Moskva: Mikoyans udenrigshandelsdepartement f. eks. i en af de skyskraberagtige kranskegale-komplekser fra Stalin-tiden, som nu selv russerne indrømmer var en misforståelse).

I endefløjen af den bygning, som er regeringens sæde, står man vis à vis den lejlighed, Stalin beboede, men den synes ikke at interessere de besøgende i Kreml særlig meget. De nuværende magthavere både Krustjov og Bulganin bor beskedent ude i byen.

Foruden skatkammer-museet, det store palads og regeringssædet byder Kreml kun

Rød og rød er to ting

på de fire kirker, hvor kroning, begravelse og lignende fyrstelige begivenheder fandt sted, samt Ivan den Stores klokkeårn, en slank minaretagtig opadstræbende tårnbygning, der sammen med kirkernes kupler udefra set giver Kreml dets karakteristiske udseende.

Kreml forlader man gennem et af murtårnene ud til den røde plads. På gammel-russisk betyder *rød* også *smuk*, så pladsen har altid heddet sådan, hvad der altså fik dobbelt betydning efter revolutionen. Den røde plads hører til dem, man aldrig vil glemme, som Markuspladsen i Venedig, Peterspladsen i Rom og Trafalgar Square i London. Den er imponerende i sit majestætiske forløb, langs med Kremls mure, imellem Det Historiske Museums massive kolos i den ene ende og Basil-katedralens 9 kupler i den anden. Et vældigt opmarchterræn for processioner er

den tillige. Ingen steder kan triumfmarcher iscenesættes mere virkningsfuldt end her – med Lenins og Stalins gravkapel placeret som en firkantet marmorblok lige midt i tribune-komplekset.

En kilometerlang kø ventede ved middags-tid på at komme ind i gravkapellet – en kø som strakte sig i flere geledder helt ned til enden af den røde plads og derfra bøjet et langt stykke ind i

Grav-køen

den park, som fordums var voldgrav. Sådan står folk hver dag i timevis i sne og frost, kommende langvejs fra for at få et glimt af de nye guder.

Som fremmede turister nød vi det temmelig udemokratiske privilegium at blive sat i spidsen for køen (uden at skulle vente), og så gik det i det langsomt tænkelige begravelsestempo ned igennem gravkammerets gange, forbi paraderende soldater så stive som voksfigurer og endelig i en rundkreds om glaskisterne med de to koryfæer, så livagtige i ansigtsudtryk og legemsstilling, at man tydeligt kunne forestille sig dem som levende mennesker.

Denne forbidefilering er blevet til andagt. Uden et kny, uden anden bevægelse end blot trin for trin fremad og en vedholdende tavs stirren mod de to balsamerede lig. En kult, som er godt på vej mod det religiøse.

Som glade farveklatter i paletten tårner Basil-katedralens ni forskelligtfarvede kupler

En labyrint

sig op neden for enden af den røde plads som en opmuntrende modsætning til grav-dyrkelsen midtpå. I stilistisk henseende en gang russisk salat, mixet sammen på den besynderligste facon, men alligevel en symfonisk helhed i form og farver, som man ikke kan tage øjnene fra. Kan man tænke sig noget mere russisk end dette charmerende kuppelkompleks? Det morsomme er, at hver kuppel repræsenterer en kirke for sig, bygget sammen med de andre, men alligevel med hver sit uafhængige kapel – 9 ialt, men uden nogen fælles kirkesal. At finde rundt i det indre, ud og ind mellem kapellerne, er som at gå i labyrint.

Op nu skal vi i stormagasin. Ruslands største stormagasin *Gum* ligger som en uendelig lang bygning, i

Bazar under glas

længde svarende til Kremls mur på den anden langside af den røde plads. NB! Gum er ikke noget egentlig stormagasin i vesteuropæisk forstand, snarere et system af overdækkede bazargader med separat-indgange til specialbutikker. Komplekset ligner en jernbanehal med et hvælvet glastag ind over tre lange parallelle bygninger. De er altså skilt af to længdegader, men på tværs af dem går tværgader med visse mellemrum, som deler de tre parallelbygninger op i blokke med vinduer ud til både længde- og tværgader. I disse blokke er de enkelte butikker placeret. Endvidere er der et galleri langs alle første-etagerne, hvorfra der er indgang til butikkerne på 1. sal.

Folk færdes langs de nævnte færdselsårer som på et butikstov, gør deres entré og køber tøj et sted, sko et andet, grammofonplader et tredje etc.

Som strøgkvarter er disse bazargader på

Ved det lille mejeriudsalg stiller kunderne sig pænt i kø, så udleveringen kan gå rask fra hånden. Is-mejeriet er en lille træ-kiosk, beliggende i et beboelseskvarter. Den store butik er en af „byttecentralerne“, hvor folk indgiver beklædning til salg, facadeskiltet kan tydes som kommissions-magasin, og er altså en butiksform, vi også kender her til lands.

DET ER SÅ LET AT FARVE MED OPAL

Garderoben, gardinerne, dækketøjet o.s.v. bliver som nyt, når det farves med *Opal-farver*. Det er så let at farve med Opal, og der findes mange moderne kulører på farvekortet. Opal farver uld, halvuld, silke, halvsilke, bomuld, linned, endvidere nylon o.s.v. Til blegning og affarvning bruger man *Opanol*.

Spar penge,
farv selv
med

OPAL

DET ER SÅ LET - DET ER SÅ LET - SÅ LET

Lysbro

SPREDE GREBE

BEDST KENDT

KENDT SOM DE BEDSTE

LYSBRO FABRIKER · SILKEBORG

kryds og tværs udmærkede. Her går man i læ for vejr og vind og ser på butikker eller blander sig i mængden. Derfor trækker Gum hele Moskva til sig som en magnet. Fortovene til og fra varehusets hovedportaler er fra tidlig morgen til sen aften sort af mennesker.

En magnet

Gum er en offentlig folkeforlystelse, et sted, hvor man kan møde alle og købe alt imellem himmel og jord. Men som praktisk fordelingsapparat såre mangelfuldt. I de snævre butikker hænger folk over hinanden, fordi det næsten er umuligt at komme frem til diskene.

En anden skavank er det forældede butiksinventar, i vid udstrækning bestående af skabe, reoler og hylder fra en fjern fortid, som dels stjæler alt for megen plads, dels gør det altfor besværligt at finde varerne.

Endelig må selve udleveringssystemet være en tortur for kunden. Når det endelig efter svære kampe er lykkedes at købe en vare, må man stille sig i kø for at betale kassen, og til sidst må man igen stille op i en kø for at få varen udleveret. 3 gange for at få en enkelt vare – det ville forbyde sig selv herhjemme, hvor hver enkelt ekspedition i gennemsnit varer en tiendedel af den tid, som ofres i Gum.

Skal man dømmе efter Gum, så der ud til at være mange varer, og vareudvalget lod til at være stort og godt, i hvert fald for de almindelige forbrugsvarers vedkommende. I nærings- og nydelsesmiddelafdelingerne så kolonialvarer, frugter o. lign. meget indbydende ud, og priserne på de mest gangse varer var ikke afskrækkende, regnet ud efter den gældende ombytningkurs for turistvaluta. Det samme gjaldt for visse andre varekategorier, f. eks. legetøj, visse sko, bøger, musikinstrumenter etc. med lavrekord for grammofonplader – store koncertplader, betalt med op til 40 kr. herhjemme, kostede kun 7 kr. omregnet efter turistikurs.

Der findes naturligvis mange udsalgssteder og butikker uden for Gum – også varehuse og mindre magasiner fordelt rundt om i yderkvartererne. Som bekendt fra de internationale andelskongresser er der masser af brugsforeninger i Sovjet (27 pct. af detailomsætningen), men udelukkende på landet og i småbyer, hvor der trods alt er et større spillerum for liberalistiske tendenser. De større byer betjenes udelukkende af statsbutikker, ligegyldigt om det drejer sig om varehuse eller blot udsalg af brød, øl, mælk, gadens kiosker o. lign. Det samme gælder cykleværksteder, barberstuer, traktørsteder og andre former for forbrugernes betjening. Det er ganske tydeligt, at der er for få butikker, og at en mere systematisk tilrettelægning af fordelingsapparatet ville spare såvel tid for forbrugerne som omkostninger på omsætningen. Selv på hovedstrøget Gorkigaden var butikskulturen temmelig miserabel, bortset fra enkelte bagerbutikker med brød i massevis (tiltalende anrettet), samt nogle levnedsmiddelbutikker.

Det bedste, der kunne siges om flertallet af de såkaldte udstyrsforretninger, var, at der

var alenhøjt til loftet (åbenbart har en del af dem tidligere været banklokaler og andet fint), men til deres specielle formål var de helt forkert indrettet, yderst tilfældigt og mangelfuldt udstyret, og betjeningssystemet svarede hertil, slæbende langsomt og omstændeligt. Der er ingen tvivl om, at en modernisering og rationalisering af butiksskabet ville kunne udrette underværker til gunst for levestandarden.

Efter vor tolks udsagn er der i de nye kvarterer gjort forsøg med nogle få selvbetjeningsbutikker, men åbenbart uden at blive mødt med særlig begejstring. En overvældende part af Moskvas tilflyttere er af bondeæt (strømmen fra land til by er med omlægningen fra bonde- til industrisamfund større end hos os), og det præger livsvanerne. Klædedragten er også gammeldags landlig, uden personligt særpræg, hvortil kommer, at beklædningsituationen åbenlyst er et af den russiske hverdags ømme problemer.

I Gum f. eks. var der tøj nok at købe til en ikke altfor glubende pris, men af en meget lav kvalitetsstandard. Andre steder i Gum fandtes de virkelige kvalitetsvarer, men til tårnhøje priser, som almindelige indtægter ikke kunne magte. Eksempelvis kan nævnes, at en herreskjorte, som nærmest ville være under normal kvalitet i Danmark, kostede fra 150–200 rubler. En normal lønning for en arbejder på ca. 1000 rubler månedlig rækker ikke langt til den slags ting.

Det nytter imidlertid ingenting at trække enkelte priser ud af bunken som høj- eller lavrekord. Selvom alt tyder på, at prisniveauet som helhed ligger langt højere end hos os, så er der andre faktorer som skatter, afgifter, kontingenter, social-ydelser etc., som kan trække til den anden side. Kun hvis der eksisterede noget i retning af en pristalsfamilies budget sat i forhold til lønningerne, kunne der siges noget afgørende om den russiske levestandard.

En ting fik man imidlertid fornemmelsen af, at levestandarden har været i stærk frem-

Går levestandarden frem?

gang det sidste par år, og den syntes ud fra en ren summarisk betragtning at svare til, hvad Vesttyskland var nået frem til et par år efter valutareformen, lige før den rigtige store fremgang satte ind. Vi ved intet om, hvorvidt Rusland vil kunne indhente os i levestandard i løbet af nogle få år, men det vil være dumt at udelukke det som noget helt usandsynligt. Levestandarden i sig selv er imidlertid ikke det afgørende, men de menneskerettigheder, som ingen af os ville give fra os, selv om russerne også i levevilkår kom på højde med os. Det ville bare være en opfordring til os om tage os bedre sammen. Når det gælder den materielle velstand, er det viljen, det kommer an på. En diktaturstat kan opnå overraskende resultater, når den koncentrerer sine bestræbelser om et bestemt mål, men det tyske mirakel viser, at der også af et demokrati kan præsteres langt mere end nogen ville drømme om, når blot viljen er der.

I næste nummer slutter redaktør Eggert Nielsen sine strejftag i Moskvas hverdag og skildrer bl. a. kirkelivet og Moskvas natliv.

LEGATUDELING

Bestyrelsen for FDBs jubilæumslegat har gennemgået de indkomne ansøgninger, og rentebeløbet på 10.000 kroner er fordelt mellem følgende:

Tillidsmænd o. l. i brugsforeninger: Fru Ellen Nielsen, København (studierejse til England), bankfuldm. E. Grønborg, Andelsbanken, Ry (Sverige/Norge), red.sekr. E. Strømgård, Andelsbladet (England), lærer C. E. Thomsen, Tødsø, Nykøbing M. (England el. Sverige), fuldmægtig Hugo Kristensen, Aarhus Socialkontor (Sverige).

Uddelere: Otto Pedersen, Nebsager (Tyskland), Arne Nielsen, Kerteminde (Skotland), Oluf Rasmussen, „Tryg“, Ry (Sverige/Norge), Herluf Petersen, Holme (Sverige). **Ansatte i Brugsforeninger:** Disponent Hans Thomassen, E.O.B. (Sverige/Finland), afd.leder Tore Evald Kofoed, HB (Schweiz), dekoratøreksp. O. Stjernholm Jensen, Glostrup (Schweiz).

Ansatte i FDB: Boligkonsulent, fru Maja Kemp, København (Bruxelles), kontorist H. R. Janner, isenkram, København (Sverige/Finland) og lagerarb. P. J. Pedersen, Krydderimøllen (Holland/Tyskland).

BRUGSFORENINGS-JUBILÆER:

65 år: Egtved brugsforening den 26. marts. 50 år: Salling brugsforening den 22. marts og Strynø brugsforening den 29. marts.

Det rette sind er forudsætningen

– Har andelsbevægelsen nået sin endelige form, eller er der stadig nyt land at erobre?

Dette var et af de spørgsmål, forstander J. Th. Arnfred blev stillet over for, da han fornylig blev interview'et i radioen af Torkil Kemp.

– Der er, svarede Arnfred, altid uløste opgaver, men om revolutionære omvæltninger bliver der næppe tale. Som sædvanlig inden for et folkestyre gælder det først og fremmest om at skabe, udvikle og bevare de enkeltes interesse og ansvarsfølelse overfor de fælles opgaver. Kommer vi til at savne interessen og ansvarsfølelsen hos den enkelte, går fællesskabet – bevægelsen, om man vil – i opløsning.

... det gælder altid om først og fremmest at holde *sindet* levende. Det rette sind er forudsætningen. Og her kommer højskolen ind i billedet. Højskolen skal ikke agitere for dette eller hint, den skal kort og godt kalde frem det rette sind hos eleverne – hos det enkelte menneske. Lære det at forstå, at skal det hele lykkes, blive til noget, må vi hjælpe hinanden.

Andelsbankens overskud 5,7 mill. kr.

Andelsbanken har i 1957 haft et netto-overskud på 5,723,000 kr. (1956: 5,942,000 kr.). Med overførsler fra forrige år er til disposition 11,02 mill. kr., som fordeles således: Udbytte til andelskapitalen 2,385,000 kr. (6 pct. som i fjor), henlæggelser 5,5 mill. kr. (heraf 2 mill. kr. til skatter), overførsel til næste år 3,135,000 kr. Andelskapitalen udgør nu 40,062,000 kr. og reserveerne ialt 39,634,000 kr.

NU MA DET VÆRE SLUT skriver tidligere handelsminister Lis Groes i *Information* om sæbefabrikernes uddelinger af „værdikuponer“ som led i den indbyrdes konkurrencekamp og fortsætter: Vi skal alle vaske ... og vi ønsker at købe (vaskemidlerne) til en pris, der ikke tillader, at der ofres millionbeløb på alskens narrestreger.

HASLEV højskole

Sommerskole for unge piger maj-september.

Almindelige højskolefag samt engelsk, vævning, kjolesyning og tilskæring. Korte kursus i barne- og sygepleje. Delingsføreruddannelse.

Henrik Christiansen.

- et kvalitetsprodukt fra FDB

Super Stafet – sokken med 3 måneders slidgaranti er af spun-perlon og forsynet med uldfoer. Tå og højhælsforstærket ... **8,65**

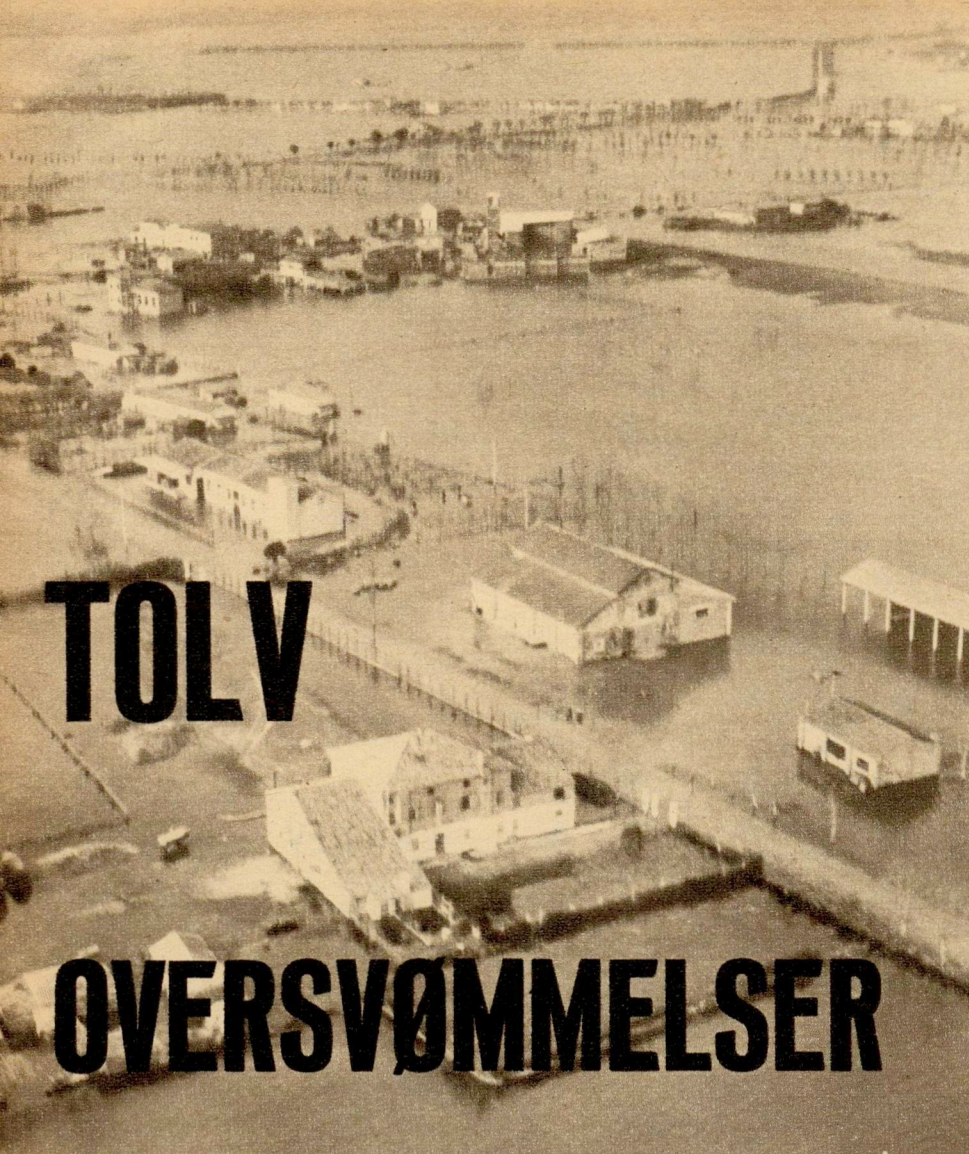
Stafet sok i 80 % uld og 20 % nylon **8,45**

Stafet

sokker

i trit med tidens krav...

TOLV

OVERSVØMMELSER

på seks år

De lombardiske bønder bygger i regelen solidt. Mange slægtsgårde har stået i århundreder og næsten utallige gange været ude for den situation billedet her viser. Derover et billede fra Po-flodens sidste oversvømmelse – november, hvor „kun“ 10,000 ha jord blev oversvømmet. Vil Po atter til maj oversvømme de plagede egne?

MAN BEHØVER ikke at indkalde hverken spåmænd eller langtidsmeteorologer for at forudsige, at der om et par måneder kan ventes oversvømmelser omkring floden Po i Norditalien. Den sidste oversvømmelse, som fandt sted i november i fjor, var den tolvte i løbet af 6 år, og da flodens vandrigdom når sit maksimum i maj og november, vil det ligefrem være en nyhed, hvis der ikke indtræffer en forårs-oversvømmelse.

Oversvømmelsen i efteråret var en af de mindre. Den satte et område på ca. 10,000 ha under vand, d.v.s. et areal som København og Frederiksberg kommuner. Den sidste store oversvømmelse havde man i 1951. Da stod 6220 kvadratkilometer under vand, en flade, der var større end Fyn, Lolland-Falster og Bornholm tilsammen. En kvart million mennesker måtte evakueres og 273 personer omkom – foruden ca. 30,000 stk. kvæg. Den samlede skade svarede til en fjerdedel af hele Italiens statsbudget.

Så langt tilbage, historien rækker, har Po-slettens bønder været truet af floden – og har forsøgt at tæmme dens væld. Dæmnings- og digeanlæg eksisterede allerede da kelterne omkring år 500 f. kr. trængte ned i Norditalien, og siden da har dette sikringsystems tilstand og udstrækning ligefrem været en målestok for den grad af orden og velstand, man til enhver tid kunne finde i det italienske samfund. Da romerriket gik under, lod man digerne forfalde, og da Italien i Middelalderen rejste sig til ny glans, var digerne ved Po og dens bifloder noget af det første, der blev bragt i orden. På denne slette skabtes det første videnskabeligt funderede vandbygningsvæsen, og kun ved Seinen kom man før Po-folkene med at organisere en speciel oversvømmelses-varslings.

Vanskelighederne ved at lægge Po i forsvarlige lænker står i forbindelse med, at dens enorme vandmasser, som kommer både fra Alperne i nord og Appenninerne i syd, medfører kolossale mængder af grus og dynd. Hvert år skaber flodaflejringerne ved Po-mundingen i Adriaterhavet over 100 ha nyt land – nok til en større dansk proprietærgård. Men en del af de jordmasser, vandet fører med sig, aflejres i flodens nedre løb. Derved løftes bunden år for år, og digerne må stadig gøres højere.

Allerede et halvt hundrede kilometer fra havet ligger flodens bund 3 meter over de omliggende marker. Trænger vandet først uden for det inddigede flodleje, fosser det derfor fremad med en umådelig kraft og fart. Man har eksempler på, at vandet er steget op over dæmnningernes højde, væltet ned over det omliggende land og løbet så hastigt langs dæmningsens yderside, at det længere nede atter gik over dæmningen ind i flodlejet.

Ofte er det meget komplicerede årsager, der giver en bestemt oversvømmelse katastrofens karakter. I 1951 skete der f. eks. det, at tidlig sne på Alperne skabte en kuldemur ved Italiens nordgrænse. Mod den strømmede syd fra en ekstraordinært kraftig scirocco – Italiens hede og tørre ørkenvind. Den smeltede sneen og fremkaldte hidtil usete nedslag af regn, som fik Po's bifloder til at stige med rivende fart. Hertil kom, at en storm over Adriaterhavet samtidig forsøgte at presse havvandet op i flodmundingen. Under dette dobbelte pres gav dæmningerne efter eller blev overskyllet.

100 pct.s sikkerhed mod oversvømmelser kan man næppe nå. Men om de italienske autoriteter har gjort, hvad der med rimelighed kan forlanges, er en anden sag, som har givet anledning til voldsomme indenrigspolitiske stridigheder. Ganske vist bevilges der hvert år nogle millioner kroner til udbedring af dæmningerne, men den gennemgribende udbygning af systemet, man lovede efter katastrofen for 7 år siden, er foreløbig ikke nået længere end til, at der er nedsat en kommission.

Efter hver oversvømmelse giver nogle hundrede

En lille pige, der er blevet skilt fra sin familie, holder trofast vagt over det sparsomme bohav, hjælpere har reddet fra det grumsede flodvand.

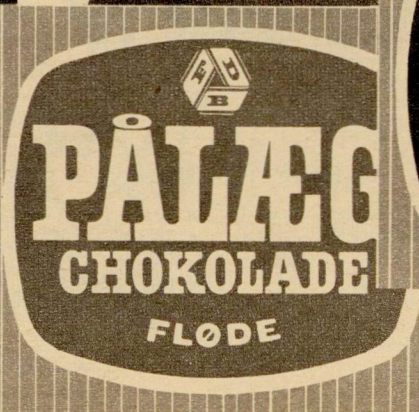
eller nogle tusinde jordbrugere op overfor marker, der er dækket af flodslam, bygninger, der er revet omkuld og vandingskanaler, der er jævnet med jorden. Men det store flertal af de lombardiske bønder vender gang på gang tilbage og tager fat på genopbygningsarbejdet med et mod og en stædighed, som er ufattelig for alle andre fremmede end hollænderne.

Floden belønner da også deres udholdenhed i rigt mål. Netop de gode muligheder for kunstig vanding har gjort Po-sletten til Italiens kornkammer. Gennemsnitsudbyttet af hvede pr. ha er 50 pct. større på Po-sletten end i Midtitaliens frodigste egne, skønt jorden der er bedre – og det er vandrigelighedens skyld. Rex Fluviorum – flodernes konge – som digteren Virgil allerede i oldtiden kaldte Po, kan være en grusom og lunefuld hersker, men også en gavmild fyrste.

En familie har givet op og forlader for steds det truede område.

- både lækkert og billigt

Pålægsschokolade på
maden gør frokostpakken
ekstra spændende,
– det er lækkert og billigt
pålæg, som børnene
kan lide.

50 g, fløde eller bitter
78 øre

– og så får
De endda
dividende i

BRUGSEN

FAMILIELIV

kender man over hele verden

– ganske vist under meget forskellige former i de enkelte samfund, men vi påvirker alle hinanden, og udviklingen synes at føre os i samme retning.

JORDEN er stor, og menneskene vidt forskellige. Men vi har alle det tilfælles, at vi er mennesker; og verden over lever vi mennesker sammen i grupper, i familier. De personlige bånd, som knytter mennesker sammen til en familie, er ikke synderligt forskellige fra land til land – og de har såmænd ganske samme karakter som det, der får dyrene til at slutte sig sammen i grupper, selv om menneskenes følelsesliv jo er mere bevidst og rigere nuanceret end dyrenes instinkter. – Men der er kolossale forskelle i de samfundsforhold og levevilkår, som bydes menneskene og deres familier rundt om på jorden, og som virker ind på familielivet og giver dette dets stærkt varierede karakter.

Dette gælder allerede indenfor vort eget lands grænser – en landbofamilie og en byfamilie lever langt fra på samme måde. Og hvilken himmelvid forskel er der ikke mellem en familie i det egentlige Danmark, med dens to børn og en forholdsvis høj levestandard – og så den grønlandske gennemsnitsfamilie, med fem børn og meget mindre at have dem for?

Når man ikke kan nøjes med én ægtefælle –

Vi vil jo nok synes, at vor opfattelse og praktisering af familien er det eneste rigtige; vi har bygget den på grundlag af et par årtusinders kulturudvikling og omgærdet den med juridiske, religiøse og moralske regler. Men mennesket har været en selvstændig dyreart i cirka en million år, og man finder rundt om i verden samfund, som befinder sig på helt andre stadier af denne lange udviklings vej, eller for hvilke udviklingen har fulgt helt andre baner også med hensyn til familielivet.

Blandt andet fra de arabiske lande og fra det gamle Kina kender man den polygame familie, hvor én mand har flere koner. Men man kan næsten sige, at vi har hørt for meget om denne familief orm – for nogen regel er den ikke, snarere noget som kun de højere sociale lag kan tillade sig. I de samfund ville det være utænkeligt, at kvinderne havde arbejde uden for hjemmet og således forsørgede deres mand; flerkoneriet er overalt, hvor det eksisterer, en luksus, kombineret med social anseelse. En af dets fornemste repræsentanter er den arabiske konge *Ibn Saud*, hvis kæmpemæssige olie-indtægter gør

ham til en af verdens rigeste mænd; men også for hans vedkommende rationerer arabernes hellige skrift, koranen, antallet af hustruer til fire. På én gang, vel at mærke.

Flerkoneriet kunne måske være en måde at skaffe sig af med et kvindeoverskud på? Heri ligger forklaringen nu næppe; det er i den store verden udenfor ikke nær så udbredt som i Vesteuropa, at der findes flere kvinder end mænd. Og flerkoneriet har ofte været forbundet med udsættelse af nyfødte piger; herved skaber man jo be-

meget løst i fugerne: Kvinderne bogstavelig talt stjæles fra det ene ægteskab til det næste. Heroverfor synes vor egen skilsmisseprocent at være en ret uskadelig størrelse! Og det er hos todaerne ingen ordentlig kone, hvis hun ikke har en elsker ved siden af.

Også beboerne af „verdens tag“, det bjerghøje Tibet, kender „flermænderi“. Når en kvinde her gifter sig, er det ikke med én mand alene, men til lige med alle hans brødre – også eventuelle mindreårige brødre. Men her er ægteskabet meget stabilt; dets midt-

vidst et overskud af mænd. Når et samfunds overklasse dyrker flerkoneriet, må et tilsvarende antal af de mænd, der ikke har råd, gå ugift gennem tilværelsen. Det er således snarere en metode, hvorved samfund der gennem århundreder har levet omkring sultegrænsen, samler børnefødslerne hos de befolkningslag, som har råd hertil – og herved sikrer denne sære familief orm menneskets overlevelse og samfundets videreførelse.

Polyandri kalder man den form for familieliv og ægteskab, hvor én kvinde har flere mænd. Det er især hos visse asiatiske folkeslag, man finder noget sådant. Hos Toda-stammen i det sydlige Indien har en kvinde ofte 3–4 mænd, undertiden brødre, og de fleste vil sikkert finde et sådant ægteskab

- Spis nu pænt, siger også de mexicanske forældre til deres børn ved middagsbordet.

punkt er naturligvis kvinden og hendes børn – som alle mændene i lige grad betragter sig som fædre til.

Vor egen familieform er den mest almindelige

Den tibetanske befolkning er meget fattig. I de stenede og ufrugtbare omgivelser med et barskt og farligt klima er hver dag en kamp for tilværelsen. Også her må menneskene leve i smågrupper, familier, hvis de ikke vil omkomme. Og under disse betingelser er det slet ikke for meget med flere forsørgere i én familie.

Den amerikanske sociolog *Murdoch*

har undersøgt familieforholdene i 238 forskellige samfund og kulturer verden over. De 43 af disse samfund tillod kun det monogame ægteskab mellem én mand og én kvinde, medens 195 tillige tillod polygami i en eller anden form og som regel i begrænset omfang.

Det giver tilsyneladende et vældigt flertal for ægteskabsformer af anden art end dem, vi er vant til. Men også kun tilsyneladende – fremgår det f.eks. af forholdene hos *Kaingang*-stammen i Brasilien. Her tillades *alle* former for ægteskab og familieliv. Men alligevel

lever mere end halvdelen af befolkningen (60 procent) i topersoners ægteskaber, medens 32 procent lever i polygame ægteskaber og et ganske ringe mindretal, 8 procent, i gruppe-ægteskaber hvor alle kvinder og alle mænd er én stor familie.

Desuden er jo de kulturer, hvor kun monogame ægteskaber tillades, tal-mæssigt langt de mest udbredte på jorden. Så det er sikkert ikke for meget sagt, at den hos os accepterede form for familieliv også er den almindeligste verden over. Og den bliver det i hvert fald i stadig højere grad; de steder hvor man bruger flerkoneri eller flermænderi, ønsker mange unge – under påvirkning udefra – at leve sam-

På helt enestående måde giver den store rundtrejende fotoudstilling „Vi mennesker” – der for kort tid siden vist i Danmark – udtryk for det fællesmenneskelige. Familielivet er noget centralt i denne udvalgte samling fotografier; vor artikel fortæller nærmere om familieliv hos forskellige menneskesamfund. Og her ser man „Vi mennesker”s afrikanske familie fra Bechuanaland og dens amerikanske farmerfamilie.

men to og to. Det er ikke ualmindeligt, at en af de unges forældre – f. eks. vedkommendes moder og fædre – betragter dette som ganske umoralsk og utilbørligt. Helt vil en enkelt generation næppe heller kunne omkalfatre ægteskabs- og familietraditioner, som har måske årtusinder på bagen, og som er velbegrunderet i levevis og i klimatiske og materielle kår.

Der er mange måder at stifte familie på

Sagen er skam heller ikke så enkel. Familieforholdenes indretning er jo i høj grad et produkt af samfundsforholdene. Nok er familien udadtil det samme hos primitive eskimoer, i det privatkapi-

kontrakter for småbørn. Den praksis bruges endnu i nogle samfund – foruden at man har indtryk af, at den er gængs i visse fyrstehuse. Og hos nomadefolket turanegerne i Sahara – et af de få samfund i hele verden, der betragter ægteskab mellem slægtninge som ønskværdigt – forbereder to unge sig på ægteskabet ved under opvæksten at drille og genere hinanden på alle tænkelige måder.

Overalt er de geografiske, de klimatiske, de samfundsmæssige betingelser for familielivet forskellige. I Monaco bor 20.000 mennesker sammen på én kvadratkilometer. I Grønland har hvert menneske 10 kvadratkilometer at røre sig på – hvis man tænkte sig det umåde-

udvikler sig raskere end den personlige.

Vi bliver alle mere udadvendte

Og forholdet til omverdenen spiller ind i endnu mere direkte forstand. Det gør en forskel for familiens liv, om der som i USA er næsten et radioapparat til hver indbygger, eller der som i Pakistan kun er ét for hver tusinde! En amerikaner køber årligt 35 kilogram aviser – i Syrien er forbruget af avisepapir 200 gram pr. indbygger om året. En englænder går i biografen hver anden uge – kineseren gennemsnitligt en gang hvert tredje år.

Overalt er familielivet i udvikling og underkastet ændringer, ganske ligesom

● En familie fra et af Europas fattigste områder, Sicilien, og en japansk familie midt i høstarbejdet. Også disse to billeder er fra fotoudstillingen „Vi mennesker“'s vældige samling af fotografier. ●

talistiske USA og i den kommunistiske Sovjetunion – og f. eks. i begge de sidstnævnte lande understøttes familieinstitutionen kraftigt af myndighederne – men hvor forskelligt udformer familiernes liv sig ikke under forskellige samfundsforhold!

Dette gælder lige fra familiens grundlæggelse. Afrikaneren køber stadig sin brud – og „lobola“ for en velopdragen pige kan løbe op til 4000 kr., der er adskillige gange f. eks. en afrikansk minearbejders årsindkomst. I andre samfund kræver det omvendt en betydelig medgift at få familiens datter gift. Og hos wai-wai-indianerne ved den sydamerikanske Amazonflod er forholdet noget helt tredje: Her forsørges en ugift mand lige til ægteskabet af moder eller søster. Når han så er vel gift, må konen forsørge ham!

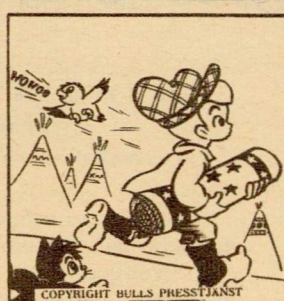
I det, man kalder den vestlige kulturkreds, betragtes den romantiske kærlighed mellem to unge officielt som det centrale i ægteskabets grundvold. Men det er ikke mange hundrede år siden, man her i Norden anlagde meget mere forretningsmæssigt praktiske synspunkter og f. eks. oprettede trolovelses-

lige land delt således op. Mon ikke alene et sådant forhold har betydning for familielivets udfoldelse, og for familiens forhold til andre, omkringboende mennesker?

Eller tag de materielle levevilkår, således som de kommer til udtryk i *levchancerne*. I Holland har en nyfødt dreng udsigt til at blive 71 år gammel; i Indien standser drengebarnets chance ved 32 år. En trediedel af den japanske befolkning er børn under 15 år – i Vesttyskland gælder dette kun 20 procent, altså en femtedel. Hver ottende franskmand er over 65 år gammel og kræver, at enten familien eller samfundet må forsørge ham; det samme gælder kun om én af hver halvtreds indbyggere i Brasilien. Hvor levevilkårene tillader det, hvor det materielle grundlag er i orden, kan familielivet udspille sig ganske anderledes rigt og nuanceret, end i de meget betydelige dele af verden, hvor hver dag er en kamp for at holde sig over sultegrænsen. Her får til gengæld familielivet en stimulans af solidaritet og gensidig støtte, som måske vil være mindre kendt i mere fremskredne samfund, hvor den materielle kultur

samfundsforholdene er det. Således som flertallet af danske familier levede for et par hundrede år siden: Hver for sig udgørende en økonomisk enhed, med kvinden som det samlende midtpunkt inden for hjemmets vægge – således lever millioner af familier den dag i dag verden over. Med de materielle fremskridt bliver familien mere udadvendt i samfundet; familielivets stramme rammer om et yderst spartansk liv afløses efterhånden af en mere nuanceret tilværelse, hvor de enkelte mennesker kan tillade sig større materielle og kulturelle behov, og hvor disse behovs opfyldelse giver familielivet et rigere indhold end før.

Verdens mange folkeslag er som en stor familie, hvis medlemmer befinder sig på forskellige alderstrin. Men de deltager alle i denne udvikling – hvor forskelligt familielivet iøvrigt former sig, så har vi dog dette tilfælles. Om blot 25 år ligner vi hinanden mere alle sammen; familielivet vil have ændret sig og delvis fundet andre former, men familien vil stadig bestå som rammen om en livsudfoldelse, der giver mennesket – som individ og som samfund – større chance for at overleve. *Mogens Korst.*

Børn - drengen WOLFGANG der blev verdensberømt

ET AF de mærkeligste kapitler i menneskehedens historie er beretningen om vidunderbørnene, børn, der på deres feldede præstationer, der langt overgik alle voksne. Bedst kender vi de musikalske vidunderbørn, lige fra Mozart og op til vore dages italienske barnedirigenter Pierino Gamba og Roberto Benzi, som aviserne har fortalt om, når de har passeret Danmark på deres succesfulde koncert-tourneer.

Men i modsætning til mange andre musikalske barne-genier bevarede Wolfgang Amadeus Mozart sine ufattelige kunstneriske skaberkræfter lige til sin død - kun 35 år gammel - men allerede som seks-årig afholdt han koncert ved hoffet i Wien. Han vakte stormende begejstring, og snart foretog Wolfgang sammen med sin søster „Nannerl“, der også var musikalsk vidunderbarn, langvarige turneer gennem hele Europa. - I London spillede Mozart engang firhændigt sammen med komponisten Johann Sebastian Bach, der havde den lille Wolfgang siddende på skødet under koncerten. - Som kun 14-årig berejste Mozart Italien, hvor paven overrakte ham „Den gyldne Spore“.

Lille Ole kom en eftermiddag hjem og fortalte, at han havde været oppe at slås med nogle store drenge. Hans mor kiggede lidt på ham og udbød forskrækket: - Men Ole dog, du har jo tabt alle dine tænder!

- Nej, jeg har ikke, svarede Ole glad, jeg har dem allesammen her i min bukselomme.

Hans: Skal jeg spise kage med gaffel, når gæsterne kommer?

Mor: Naturligvis...

Hans: Synes du så ikke, at jeg hellere må få en kage nu og øve mig på?

Moderen: Jeg har fået at vide, at du i

stedet for at gå i skole i går spillede fodbold...

Søren: Det passer ikke, og jeg kan bevise det med de to fisk, jeg har her...

Norita

Garanteret sikret mod maskeløb...

- og så får De endda dividende

Med denne NORITA nylonstrømpe risikerer De intet maskeløb. Strømpen er med det eksklusive pin-point netmønster og fås i 15 den. 60 gg. Forlang dessin 3/275 985

Det betaler sig at købe i **BRUGSEN**

RADIOUDSENDELSE fra menneskets indre

DET ER vældig imponerende, at man nu kan konstruere „kunstige måner“, udstyret med radiosendere, som kan give os hernede på jorden besked om tilstandene tusinder af kilometer over vore hoveder. Men undertiden kan det allermest nærliggende jo være det sværest tilgængelige – og det er derfor ikke mindre epokegørende, at man nu er i stand til at knytte radioforbindelse med menneskets indre!

Den nye forårs-
og sommermønsterjournal
VAR MÖNSTERTIDNING
er nu udkommet

Pris kr. 2.75

Mønster
Pris kr. 2.75

»VI«-mønster nr. 3175
størrelse 40 og 44
(mønster til både lange og $\frac{3}{4}$ ærmer)
»VI«-mønster nr. 3176
størrelse 8-10-12 og 14 år
(mønster til både lange og korte ærmer)

**Fås i Brugsen, Stilman,
Norita og Magasin ANVA**

TRANSISTORERNE

er ved at

revolutionere elektroteknikken

Sagen har naturligvis ikke noget med almindelig radiospredning at gøre. Nej, det er specielt lægerne, som er interesseret i denne nyskabelse inden for teknikken, fordi den giver dem helt nye muligheder for at få de vigtigste og bogstavelig talt mest intime oplysninger om patienternes tilstand. Kort fortalt består finessen i, at patienten sluger en miniatureradiosender, som undervejs gennem fordøjelseskanaalen giver en speciel radiomodtager uden for besked om tryk, temperatur og surhedsgrader. Ved masser af sygdomme har viden om disse forhold stor betydning, men oplysningerne herom har hidtil været aldeles utilgængelige.

**En uanselig tingest
med vidunderlige egenskaber**

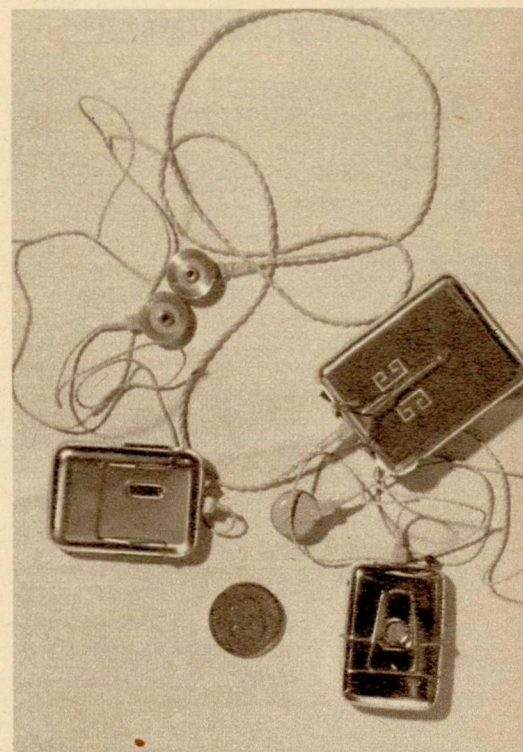
Det er ét af den moderne tekniks, nyeste, og af ydre mest fordringsløse vidundere, *transistoren*, som har afstedkommet denne revolution inden for lægelig diagnostik.

At se til er transistoren blot en lille, plastic-omhyllet metaltingest med to eller tre stål-trådsben – for så vidt kunne den ligne en maltrakteret edderkop. Dette lille apparat gør det slet og ret ud for et følsomt radiorør – men transistoren kan fremstilles på størrelse med et knappenålshovede, og dens strømforbrug udgør kun en brøkdel af almindelige, „gammeldags“ radiorørs. Ved hjælp af sådanne transistorer og diverse andre miniaturradiodele har eksperterne på Karolinska Institutet i Stockholm – under ledelse af den svenske docent Bertil Jacobsson og den kaliforniske professor Stuart Mackay – bygget en radiosender, omgivet af en plasticapsel, som kun er 28 millimeter lang og 9-11 millimeter tyk. Den skal naturligvis ikke tygges, men sluges – og vel nede i patientens mavesæk begynder den straks sit arbejde: Tryk-svingningerne hernede omsætter sig via en membran, jernkærne og spole til elektriske impulser, der i miniaturesenderens transistorer, kondensatorer m. v. bliver forstærket op og som radiobølger trådløst meddelt til modtageren uden for patienten.

På samme måde går det med temperaturen derinde; en lokalt forhøjet temperatur resulterer i en toneændring i radiosenderen, og det kan fortælle de kyndige læger ikke så lidt om patientens tilstand, idet mange sygdomme er ledsaget af forhøjet temperatur i de pågældende organafsnit. Som det allernyeste har man også sat denne *endoradiosonde* til at fortælle om surhedsgraden inde i organismen – og det skal næsten være det bedste ved den.

Så meget plads spares der: Her er et gammeldags radiorør fotograferet ved siden af den transistor, som erstatter det. Den nyudklækkede kylling angiver størrelsesforholdet.

Det er ikke mange år siden, tunghøre mennesker måtte have hjælp af både indviklede og tunge apparater for at komme i forbindelse med omverdenen; transistorerne har muligvis gjort fabrikationen af ganske små høreapparater – her ses de tre gængse danske fabrikater fotograferet ved siden af en tokrone.

Minimalt strømforbrug

Endoradiosonden passerer den menneskelige mave-tarmkanal på 2-4 døgn; dens miniaturebatterier kan yde strøm nok til 3 døgn uafbrudte „udsendelser“. Dette fortæller dog noget om transistorernes særdeles beskedne forbrug, som naturligvis er af stor vigtighed i alle tilfælde, hvor man nødvendigvis må bruge batterier som strømkilde – således også i f. eks. de „kunstige måner“, i selvstyrende raketvåben, transportable radio- og fjernsyns-

modtagere osv. Næsten revolutionerende er den hjælp, som transistorerne kan yde de tunghøre; høreapparater kan nu fremstilles i langt mindre format og med meget ringere strømforbrug end hidtil.

Grundstoffet var kendt, før man havde fundet det

Videnskabsmændene har længe været klar over, at visse grundstoffer – f. eks. *germanium*, *selén* og *silicium* – indtog en særstilling med hensyn til ledning af elektrisk strøm. „Halvlederne“ har man kaldt disse grundstoffer, som har den bemærkelsesværdige egenskab, at deres evne til at lede den elektriske strøm svinger med de ydre forhold, f. eks. temperatur og lys. Dette har længe været udnyttet i bl. a. *fotocellen*, som den kendes i lydfilmsanlæg, selvåbnende dørmekanismer m.v., og som udnytter stoffet *seléns* evner i denne retning.

Transistorerne, der bygger på bl. a. samme princip, er en meget simpel konstruktion indeholdende grundstoffet *germanium*. Dette grundstof er desværre temmelig sjældent – så sjældent iøvrigt, at man ad teoretisk vej havde fastslået stoffets eksistens og vigtigste egenskaber, endnu længe før man faktisk havde fundet det nogen steder! Alligevel bliver der næppe mangel på råmateriale til fremstilling af transistorerne; man er nemlig ved at udvikle en teknik, så grundstoffet *silicium* kan bruges i stedet for det sjældne *germanium* – og *siliciumforbindelser* findes i rigelig mængde overalt på jorden, f. eks. består almindeligt strandsand deraf.

Så bliver de billige –

Dette skridt: At udnytte *siliciumforbindelser*, vil blive helt afgørende for transistorernes praktiske anvendelse. For det første vil de herefter snart kunne blive væsentligt billigere i anskaffelse end tilsvarende radiorør. At de tillige er pladsbesparende og også billigere i drift i kraft af et lavt strømforbrug, ved vi jo allerede.

For det andet vil *silicium-transistorerne* få visse tekniske fortrin frem for de hidtil kendte. Der findes jo hundreder af forskellige typer af radio- og elektronrør, og transistorer af *germanium* vil af rent materialetekniske grunde ikke kunne erstatte dem alle, lige som de ikke kan fungere ved temperaturer højere end ca. 55°. *Silicium-transistorerne* giver løfte om at overvinde begge disse vanskeligheder; f. eks. kan de arbejde ved 50 procent højere temperatur end den, radiorør tåler at blive udsat for.

Nu på samlebånd i specialfabrikker

Hele transistorteknikken er endnu ikke ti år gammel, og man kan vel sige, at den i nogen grad har stået i skyggen af så dominerende fænomener som atomteknikkens udvikling og automatiseringen. Men nu er udviklingen i fart også på dette område.

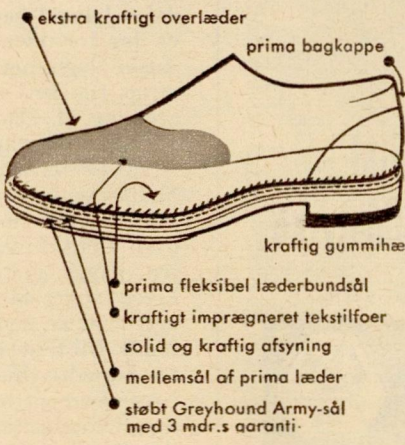
I England opføres for tiden en fabrik, som skal fremstille transistorer på samlebånd. I Sverige har man som nævnt udviklet „endoradiosonden“. Miniatur-høreapparatet, hvis hele mekanik takket være transistorerne kan rummes i øregangen, er en dansk konstruktion. Russerne fremstiller på grundlag af transistorerne lægevidenskabelige instrumenter, som kan måle temperaturen i næsten alle legemets inderste dele. Og tyskerne indbygger transistorer i ekkolod og pejleapparater.

Moderne videnskab og teknik er således i højeste grad international, og ikke mindst derpå beror dens succes.

FOX - Slidmand

-en glædelig nyhed til alle, der står, eller går meget!

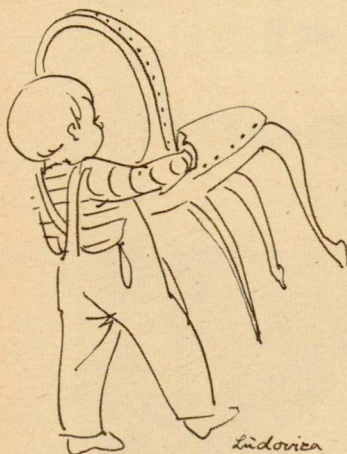
Fox-Slidmand er en ny herresko fra FDB med slidstyrke i hver eneste fiber: vi har anvendt kraftigt box-overlæder, ekstra modstandsdygtigt foer og stærke Army-såler. Fox-Slidmand er en randsyet og smidig sko.

Fox-Slidmand – en rigtig kvalitetssko med slidstyrke for meget mere end
prisen 58,50

– fås i Fox-magasinerne og i Magasin ANVA

NÅR MAN ER SÅ LILLE

Ludovica

HAR De lagt mærke til, hvor hidsige små børn er efter at gro til? De lider simpelthen under deres dværgøjde, og de slider og slæber for at blive akcepteret som store. Helst vil de tage to trappetrin ad gangen, før de har lært almindelig

trappebestigning med den regelmenterede „skiften-ben“. Og de slæber med forkærlighed på husets tungeste stole o. s. v.

Derfor hjælper man de små, hvis man aldrig uforvarende stikker dem deres lidenhed i næsen, men tværtimod stiver deres selvagtelse af på alle mulige måder.

Bare det at få demonstreret via trøjærmer og bukseben, hvor meget man er vokset siden for eksempel sidste fødselsdag, kan berolige sådan et lille miniaturemenneske. For så er der dog gode udsigter til at blive så stor som far og mor.

For hver eneste ting, den lille pige eller dreng magter, glider de ud af lilleputformmelsen. Det kan være at tælle til fire, at sætte byggestenene rigtigt sammen eller at dele servietter ud til gæsterne. Når man ved det, får man hurtigt et godt tag på at støtte alle den slags lykkelige bestræbelser – uden at skubbe bag på! Barnet må holde sit eget tempo, og skulle helst ikke blive offer for vor såre forståelige forældrerægerighed. Skubber vi dem frem af lutter iver, går de til gengæld istå. LUDOVICA

Jeg vil også gerne

REJS med til... Nyd det skønne... Lej sommerhus ved... Tag på hvileferie til... De lyder besnærende, disse ferieannoncer, men for alle dem, der ikke har mulighed for at komme til at promenerer ved Rivieraen, er det en smule bittert at læse de lokkende tilbud. Ofte er det jo netop dem, der har de færreste muligheder for ferieophold, som trænger hårdest.

I en fortræffelig bog: *Hvem hjælper*, som Det danske Forlag har udgivet i serien Nytt socialt Bibliotek, giver Arne Christiansen en oversigt over offentlige og private hjælpeforanstaltninger og oplyser om de forskellige ferie- og rekreationsmuligheder, som findes dels for mødre og dels for børn, og som her kort skal omtales.

MODER OG BARN

Mødrehjælpen yder i det omfang, dens økonomi tillader det, mødre med spædbørn rekreationsophold på Klostermosegård ved Helsingør, hvor de tillige kan medtage deres andre børn indtil 4-5 års alderen. Henviselse rettes til den lokale mødrehjælpsinstitution.

Dansk Røde Kors driver to rekreationshjem for overanstrengte, ubemidlede mødre med børn: Kraglund pr. Hammel for den nordlige og Gravenhoved ved Haderslev for den sydlige del af Jylland (sidstnævnte hjem er dog for tiden optaget af ungarske flygtninge). Henviselse rettes til den nærmeste lokalafdeling af Dansk Røde Kors eller til Mødrehjælpen.

På de københavnske sundhedsplejerskers feriekoloni kan københavnske mødre med småbørn indtil skolealderen få fjorten dages gratis ferieophold. Hver moder får så vidt mulig eget værelse, som hun selv skal holde. Til feriekolonien er knyttet børnehavemedhjælpere, der passer børnene nogle timer dagligt. Udvælgelsen af de mødre, der kan komme i betragtning, sker på grundlag af indstilling fra de enkelte sundhedsplejersker.

Kirkens Korshær (Nikolaj Kirke, Kbhvn. K) arrangerer ferie- eller rekreationsophold for københavnske mødre med børn eller for mødre alene.

De samvirkende Menighedsplejer (Vendersgade 28, Kbhvn. K) giver trætte københavnske husmødre gratis rekreationsophold. Henvendelse rettes til menighedsplejen i det sogn, hvor man bor.

FOR BØRN ALENE

I København og i en række større provinsbyer søger skolerne, lærerorganisationerne eller institutioner som f. eks. Børnenes Kontor at skaffe skole-søgende børn, der trænger til det, ophold i svagbørnskolonier, feriekolonier, sommerlejr eller lignende – eller hos private; man kunne blot ønske langt flere feriepladser. – Nærmere oplysning vil som regel kunne fås ved henvendelse til skolen (eller skolelægen).

Arbejdernes Samariterforbund (Forhåbningsholms Allé 11, København V) har seks feriekolonier, hvor optagelse som regel søges gennem skolerne eller Børnenes Kontor i København.

Gabriel Jensens Ferieudflugter tilrettelægger i sommerferien gratis heldagsture og udflugter for børn i de københavnske sko-

HVOR MEGET VOKSER SYGE BØRN?

DET er en almindelig opfattelse, at børn vokser meget, når de ligger i sengen, og i en stor engelsk undersøgelse har man undersøgt problemet. Man har fulgt en masse børns udvikling

gennem flere år, til stadighed målt deres højde, og resultatet af undersøgelsen er ret forbavsende.

Børnene vokser nemlig nogenlunde lige meget. Børn med

Slidmand

kvalitet og slidstyrke

et kvalitetsprodukt fra FDB

nå landet

ler. Biletter hertil fås hos klasse- lærerne inden feriens begyn- delse. Desuden har børnene mu- lighed for at få tre dages ophold på Unneruplejren ved Rågeleje. Af pladshensyn må der fore- tages en udvælgelse, og det er fortrinsvis små skolebørn, der kommer i lejren.

„Ferie til søs og til lands“ skaffer ferieophold på danske skibe eller i forsvarets lejre til ferieløse 10-13 års drenge fra hjem, hvor moderen eller faderen er alene med dem, eller hvor sygdom, arbejdsløshed eller dår- lige boligforhold gør det ønske- ligt, at drengen får en ferie. Ansøgning med oplysning om familieforhold m. v. samt anbe- faling fra drengens klasselærer og frankeret svarkuvert (med drengens navn og adresse) sen- des senest 15. maj til lærer E. T. Opstrup, Rossinisvej 18, Kbhvn. SV.

Red Barnet skaffer børn ve- derlagsfrit rekreationsophold i private plejehjem eller på for- eningens rekreationshjem. For børn, der har været på hospita- let, søges optagelse gennem hospitalets socialrådgiver, for andre børn søges gennem syge- kasselægen eller Red Barnet, Frydendalsvej 32, Kbhvn. V.

Frelsens Hær (Dannebrogsgade 14, Kbhvn. V) har en

sommerkoloni for børn i alderen 3-7 år.

Hjemmenes Sygehjælp (Carl Johansgade 2, Kbhvn. Ø) skaf- fer landophold til 4-7-årige børn fra mindrebemidlede hjem, for- trinsvis børn, der ikke går i børnehaven.

FRIREJSER

Gennem skolerne kan skole- børn med ubemidlede forældre i byer og visse bymæssige land- kommuner få én årlig fribefor- dring fra hjemmet til feriestedet og tilbage med jernbane, enkelte buslinier og visse skibsruter, herunder bornholmerbådene. Men der er også andre ordnin- ger. Alle skoler uanset beliggen- hed samt statsanerkendte eksa- menskurser kan således sende én klasse om året på skolerejsen; ingen børn kan dog rejse både under denne og førstnævnte ord- ning. Desuden kan skolerne få fribefordring til at sende en klasse på lejrskole, samt for børn til skoleidrætsstævne eller på étdags skovtur og lign. Endelig kan skoler såvel som aner- kendte landsorganisationer få fribefordring for henholdsvis skolebørn og unge mellem 14 og 18 år, når disse skal på mindst 7 dages ophold i sommerlejr.

BEKLÆDNING

I en række byer søger Børne- nes Kontor at skaffe de børn, der skal på landet, den nødven- dige beklædning, hvis foræl- drene ikke selv har råd til at an- skaffe den. Der findes et Bør- nenes Kontor i Aalborg, Århus, Esbjerg, Horsens, København, Lyngby, Odense, Randers og Roskilde. Flere af disse kontorer dækker også de omliggende kommuner. For at komme i be- tragtning skal børnene som regel være indstillet af skolen. Nær- mere oplysning fås på skolen eller hos det pågældende Bør- nenes Kontor.

Drejer det sig om børn under den skolepligtige alder, ydes be- klædning af Mødrehjælpen i det omfang, dens økonomi tillader det. Iøvrigt vil der formentlig i trangstilfælde i lovens forstand kunne fås hjælp til beklædning (kommunehjælp) gennem det stedlige sociale udvalg.

alvorlige sygdomme har en ten- dens til at vokse langsommere end andre, men ellers betyder sygdom ikke meget for væksten. At børnene virker længere, når de har ligget i sengen, skyldes dette, at børnene ofte taber sig under sengelejet og derfor vir- ker højere, når de kommer op.

Dertil kommer, at man jo ikke

bemærker et barns vækst, når man ser det om sig til daglig, men ser en nok så lille ændring, når man ikke har iagttaget bar- net i en måned eller to. - Det sidste kan jo nemt ske, hvis bar- net har været sengeliggende på et hospital, og far og mor slet ikke har haft lejlighed til at se barnet ude af sengen.

Den mønstrede bluse

- ✱ Ternede og stribede bluser er ingen nyhed, hvorimod prik- kede og stærkt mønstrede stoffer ikke tidligere har været al- mindeligt til helårsbrug. Franskmandene har nu lavet mange vaskeuldsstoffer i mønstre, man tidligere kun så til rene bom- uldsstoffer, og det virker festligt til en grå eller sort nederdel.
- ✱ En gul eller højroed bluse med sorte prikker, syet i skjorte- blusefacon med vid halsudskæring så man kan tage en ærmeløs jumper under, er både smart og klædelig.
- ✱ Blusen med det blomstrede mønster er dejlig praktisk. Til kontorbrug holder den meget længere end den gængse hvide bluse, og som et ekstra raffinement har blusen et fast bælte af blusens stof. Det er en god idé, som især er velegnet, hvis man har en nederdel med en kedelig afslutning i livet.

24⁸⁵

Slidmand

SLIDMAND gør
skjorte-valvere

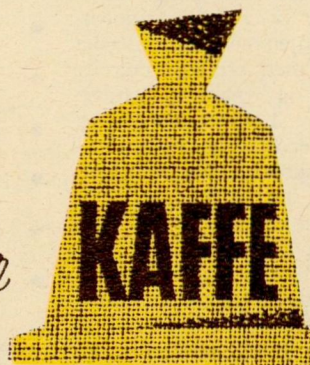
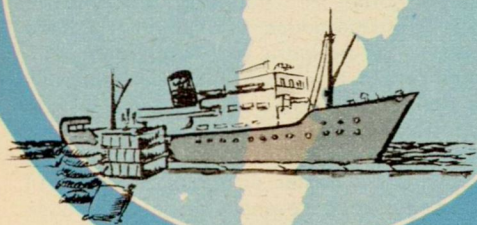
ET KVALITETS PRODUKT FRA

forbruger-

REDIGERET AF BODIL M. BEGTRUP

De smager vælger og vrager

En stor kunde opnår altid visse fordele, som kommer kvalitet og pris til gode. Fællesforeningen køber ikke den billigste kaffe, der er at få, men *kvalitetskaffe til billigste pris*. Man mener, det er bedst at konkurrere på kvaliteten i forhold til prisen, for danskerne er kræse kaffedrikkere. At man tænker rigtigt, viser det stadig stigende salg af cirkelkafferne. Hvid cirkelkaffe til mellemprisen sælges naturligvis mest, men blå cirkelkaffes salg er stærkest stigende. Der kæles også meget for blå cirkel, med den bløde, afrundede smag.

Kaffe skal være friskbrændt og friskmalet. Ligger den forlænge efter at den er brændt, „dufter den af“, selvom det ikke går så stærkt, som når bønnerne er malet.

Fordelingen af kaffe til brugsforeningerne er nu ordnet sådan, at alle landets brugsforeninger får friskbrændt kaffe tre gange om ugen. Hvis vi også kun køber til et par dages forbrug, får vi kaffen fra brugsen med den fulde aroma i behold. Hjemme overtager vi ansvaret for, at al den omhu, der er ofret på kaffen, til det øjeblik den pakkes i de smukke, lufttætte kaffeposer, ikke har været forgåves.

Lad kaffen blive i posen, men put den i en dåse med tætsluttende låg.

Bruger man kaffetilsætning, så hold tilsætning og kaffe hver for sig og bland det først, når kaffen laves.

På den lange kontorgang dufter der lifligt hver formiddag af kaffe. Det er afdelingschef Freytags lilleput kaffelaboratorium, der brænder kaffebønner og brygger kaffe. Lokkes man af duften til at kigge indenfor, bydes man skam ikke på en kop kaffe, man hverken ses eller høres af de kaffedrikkende folk, der står derinde og gurgler kaffe med et overmåde fjernt udtryk i øjnene. De smager, vælger og vrager, for at den rette kvalitet kan havne i vore kaffeposer.

Gennem Nordisk Andelsforbund (NAF) købes der kaffe til brugsforeningerne i Finland, Sverrig, Norge, Island og Danmark. NAF er derfor en af Brasiliens største kaffekunder og har eget kontor i Santos. 85 % af den kaffe der drikkes i Danmark skal købes i Brasilien. De sidste 15 % købes fra de såkaldte EPU lande (Indonesien, Arabien, Afrika, Indien, Timor) og derudover får vi specielle importbevillinger til kaffe fra Colombia, som for tiden leverer den bedste kaffe. Efter krigen er Javakafferne af meget svingende kvalitet.

Kaffeposen stadig bedst

Det svenske konsumentinstitut i Stockholm (noget i retning af vort Husholdningsråd) har undersøgt forskellige kaffetilberedningsmetoder, og den gode gamle kaffepose kom med kaffekander med papirfilter (melittatypen) ind som nr. et. Man får den bedste kaffe med de færreste bønner gennem posen. Små portioner kaffe tilberedes bedst og hurtigst på apparater af melittatypen og større portioner på kaffeposen. Undersøgelsen viste iøvrigt, at posekaffen ikke skal trægtes, undtagen når det drejer sig om små portioner. Tragtingen trækker for meget koffein ud af bønnerne og gør kaffen bitter. Det rigtige er, at hælde det kogende vand i en *tynd stråle* over kaffebønnerne – eventuelt afbrudt af et opkog af vandet.

At man skal være omhyggelig med kaffeposen er ingen nyhed for en dansk husmor. Hun skylder den efter brug og skolder den før brug. Og har den ikke været brugt gennem længere tid, kan man ligeså godt kassere den, hvis man da ikke kan lide kaffe med posesmag.

Vi vil vide prisen i forvejen!

Hidtil har møbelforretninger haft prisskiltningsskilt. Nu er monopoltilsynet – trods ihærdig protest fra forbruger-repræsentanterne – gået med til, at udstillede møbler ikke skal forsynes med pris. Peter og Lise kan ikke længere på aftenuren studere møbler og priser hos alle møbelhandlere og anstille deres beregninger over, hvorlangt pengene til udstyr rækker.

Forbruger vågn op til dåd! Vis, at vi ønsker prisskiltning. Mange møbelforretninger vil sikkert fortsætte med at oplyse folk om, *inden* de er kommet ind i butikken, hvad deres møbler koster. Vis dem, at det kan vi lide, så skal prisskiltningen nok komme over hele linien igen.

Husk på, når møbelpriser sammenlignes, også at sammenligne kvaliteten. Et meget billigt møbel, kan godt blive til et meget dyrt. Selvom man ikke er sagkyndig på møbler, kan man få en hel del ud af også at se efter, hvordan møblerne ser ud på bag- eller undersiden, i sammenføjningerne, hvordan skufferne glider og skabsdøre slutter. Kort sagt, gå møblerne godt efter i sømene inden De bestemmer Dem – og fortæl møbelhandleren, at De er glad for, at han ikke er bange for at vise, hvad hans ting koster.

AKTUELT

har De set dem...

Endelig er der kommet to rigtige måleskeer i handelen. En stor og lille, svarende henholdsvis til en standardspiseske (15 ml) og en standardteske (5 ml).

De er af rød nylon, der tåler kogende vand og ikke angribes af syrer o. l., og den røde farve er valgt, for at skeerne let kan ses, hvis de er glemt i melet eller sukkeret. Skeen, eller som det hedder i fagsproget, skeens kop, er halvkugleformet. Det er den mest praktiske facon at måle i. Skaftet sidder i flugt med kop-pens øverste kant, så det ikke er i vejen, når målet skal stryges af. I skaftet er der et hul til at hænge skeen op i.

Med skeerne følger en lille tabel over vægt og mål på sukker, mel, gryn, salt m. m. Tabellen er trykt på karton og er også beregnet til at hænges op, så man let kan se hvormange spskf, tskf eller dl man skal tage, når man skal bruge f. eks.

25 g flormelis eller 60 g ris eller 65 g sukker.

Der er virkelig gjort et stykke arbejde, for at måleskeerne skal være rigtigt udformede, husmødre er taget med på råd, før man skred til at fabrikere dem, og de godkendte også navnet Mette-mål.

Måleskeerne fås i Brugsen, og de koster ca. 2,00 kr. pr. sæt med vægttabellen. Det er sjældent at få en køkkensag, der er så god brug for så billigt.

Hyldebærsaft til hyldebærtoddy

Er hyldebærtoddyen helt glemt? Den varmer og hygger, når man kommer kold hjem eller sidder og småfryser hen under aften. Har man ikke hjemmelavet hyldebærsaft, kan man roligt ty til Svendborgs, *pasteuriserede*, rene hyldebærsaft. Den er ikke tilsat konserveringsmiddel, og hvilken forskel gør det ikke i smagen! Svendborgs jordbærsaft er også kun pasteuriseret.

Hold op med konserveringsmiddel i alle Svendborgs frugtsafter til næste år. Skulle det fordyre saften at pasteurisere den, så

er der vist ingen husmor, der ikke gerne giver et par øre mere for at slippe for smagen af konserveringsmiddel. Skal saftflaskerne stå længe, efter at de er lukket op, kan vi selv komme lidt konserveringsmiddel i dem.

Her er så en god hyldebærtoddy:

Bland saften med vand efter smag. Kog den op med en nellike og en lille skive citronskal pr. glas. Pres en teskefuld citronsaft i hvert glas før saften hældes i det.

Arsag og virkning

Har De set, at Mandava buddingepulveret er hoppet ud af den lille, triste, blå karton og over i blå og grønne poser med nogle meget flotte buddinger på? I de blå poser er pulveret blandet med hakkede mandler!

Rationalisering i krydderimøllens pakkeafdeling er årsagen til den ny emballage. Virkningen er, at prisen på buddingepulverne er gået ned, men kvaliteten er stadig den samme.

En rigtig herreret

er oksehaleragout, og en rigtig ønskeret, fordi den kan tillaves både som daglig og festmad og uden anden pasning og pleje før middagen, end at få lov til i ro og fred at snurre sig så mør, at kødet næsten falder fra benene. Der skal altid lidt urter på ragouten, og ved festlige lejligheder spredes ristede champignons i skiver, eller halverede stegte tomater, eller kogte, pillede kastanier eller små brunede løg over de færdigkogte oksehaler, og sovsen kan krydres på forskellig vis f. eks. med lidt god sherry. Om man vil have *pommes frites* eller *kartoffelmos* til ragouten er en smagssag. De fleste foretrækker vist det sidste, som jo også er det nemmeste.

Oksehaleragout til 8 personer

3-4 oksehaler

300 g selleri (1/4)

400 g gulerødder (ca. 4 stk.)

En stor porre, 3 store løg

Salt, peber, et laurbærblad

Margarine, mel, ca. en l vand

Kulør

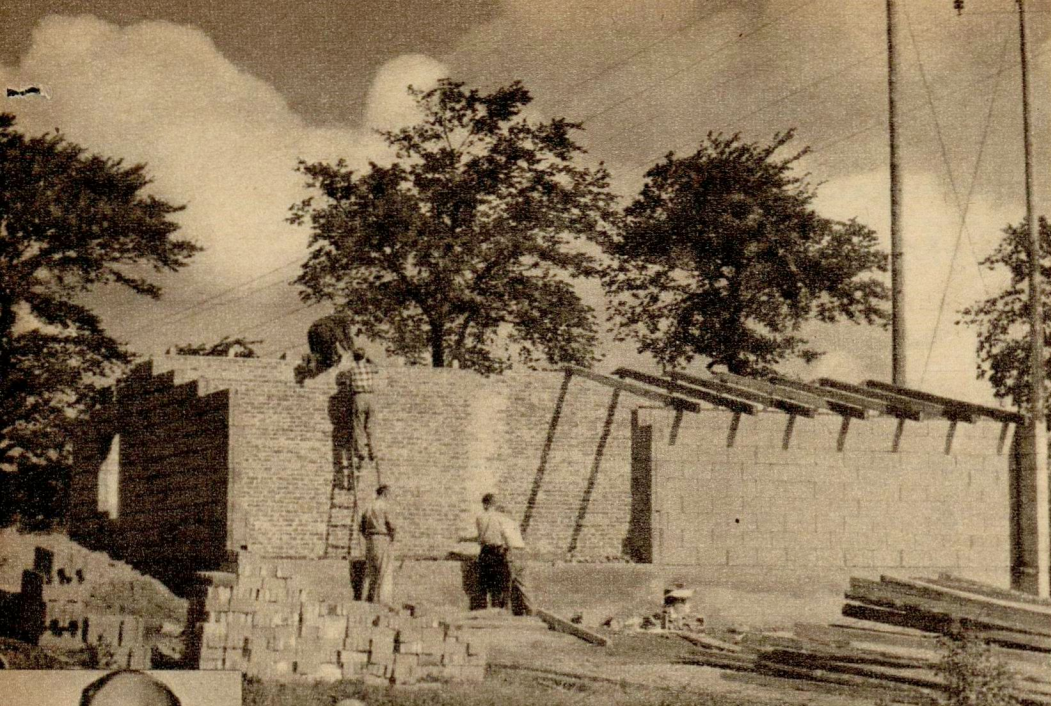

Oksehalerne deles i leddene. Størstedelen af talgen skæres væk. De vaskes og tørres. Vendes i lidt mel, blandet med salt og peber. Bruner. Hæld så meget vand ved, at der er nok til sovsen. Kog halerne småt og beregn mindst fire timer, hvis det ikke er meget unge haler (små). De koges enten i gryde eller i ovnen, i ildfast lågfad eller i bradepanden, dækket med alufolie.

Urterne skæres småt ud og bruner. De lægges over oksehalerne efter ca. to timers kogning. Smag sovsen til ved samme lejlighed. Vin tilsættes dog lige før anretningen. Server helst

oksehalerne direkte fra gryde, fad eller bradepande. Al finere garniture kan forberedes i forvejen og lægges over ragouten, når den rettes an.

Et af de syv durisolhuse under opførelse.

Bogholder Sophus Nielsen.

SYV NYBYGGERE FORTÆLLER OM DERES FAMILIEHUSE

Maskinarbejder Leighton Rennison og bogholder
Sophus Nielsen udtaler på alle bygherrers vegne:

„VI ER syv kammerater, der hjælper hinanden og håndværkerne at bygge familiehus i Brabrand ved Århus. Vi fik statslån i forsommeren 1957 og begyndte at grave grunde ud i juni. Nu har vi fået 5 huse lukket og under tag. Vi har selv indkøbt materialerne, og vi indhentede i sin tid tilbud fra flere sider. Tectum blev billigst – ca. 2.000 kr. pr. hus billigere end næstlaveste tilbud.

Resultatet er blevet, at Tectum leverer så godt som alt, hvad vi og vore håndværkere bruger – durisol hulblokke, dækblokke og plader, cement, rør, mursten, betonvarer, eternit, brædder, lægter, tøm-

mer, gipsplader, rockwool, wc'er, badekar, armatur, oliefyr, centralvarmeartikler, imprægneringsmaterialer, tapet o. m. a. Vore fordele ved samarbejdet med Tectum er imidlertid ikke bare de ca. 14.000 kr., der spares ved køb af materialer.

Foruden denne betydelige besparelse, der betyder at vi får råd til el-vaskemaskiner, har det lettet vort regnskab, at vi kun har een leverandør. Det hjalp os desuden at komme i gang, at Tectum var villig til samarbejde med vor bank – Arbejdernes Landsbank – m. h. t. finansiering i byggeperioden. Endelig må nævnes, at Tectum giver os god service, der bl. a. omfatter hjælp til nøjagtige mængdeberegninger og råd m. h. t. materialer, så vi får købt fornuftigt ind. Vi får også mange tips om praktiske byggemetoder.

Materialerne har været af fin kvalitet – f. eks. har alle, der har besøgt vor byggeplads, været imponeret af det træ, som Tectums trælastafdeling har leveret os.

Man vil derfor forstå, at det er en glæde for os at få denne lejlighed til at give udtryk for vor tilfredshed. Vor erfaring er, at det betyder billiggørelse og støtte for byggeriet at samarbejde med Tectum – og det kan vi trygt tilråde håndværkere og nybyggere at gøre.

Brabrand i februar 1958

Sophus Nielsen *Leighton Rennison*

TECTUM

har følgende vareområder:

Durisol – isolerende bygningsselementer. 3 typer hulblokke til ydermure – ny bagmursblok. Isoleringsplader til gl. murværk. Plader til lydregulering. Isolerede blokke til jernbetondæk. Fabrikspudsede facade- og brystningselementer til industri-, bolig- og institutionsbyggeri. Armerede, ventilerede tagplader (spændv. til ca. 4,5 m) til varmeisolerende og lydregulerende tagdækning.

✱

Trælast- og bygningsartikler i stort udvalg. Brædder, lægter, forskalling, lister, tømmer i fine kvaliteter. Hårde og bløde fiberplader, gipsplader, rockwool og andre isoleringsmaterialer. Eternit, glasserede krybber, rør og trug, staldvinduer af førende fabrikater. Gulvbelægningsmaterialer, Kallinge Vinyl.

✱

Stålvaske – Panda, Thor, Juvel – alle førende fabrikata. Stålbørde leveres efter mål.

✱

Sanitet – håndvaske, badekar, klosetskåle, armaturer i stort udvalg af anerkendte fabrikata.

✱

Oliefyr – Egro-Dan, Salamander, Amanda – for ethvert formål og for alle kedelstørrelser. Levering kontant eller på konto.

✱

Kaminer og støbegods fra førende støberier. Levering kontant eller på konto.

TECTUM leverer til:

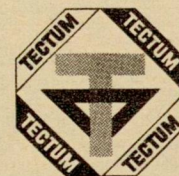
Boligbyggeriet
Fabriks- og forretningsbyggeriet
Institutionsbyggeriet
Landbrugsbyggeriet

Til alt nybyggeri
Til forbedringer og reparationer

✱

Skriv efter brochurer –

Klip og send kuponen eller skriv et brev til:

TECTUM

A.m.b.A.
VIBY J.

Tlf. Århus 41000

TIL TECTUM, VIBY J

Send gratis brochurer:

Sæt
X

Familiehus med statslån	
Stalde, nybygninger, isolering.....	
Hønehuse, typetegning	
Maskinhuse, typetegning	
Fabriksbygninger, garager o. l.	
Oliefyr – på konto	
Stålvaske, stålbørde	

Navn:

Adresse:

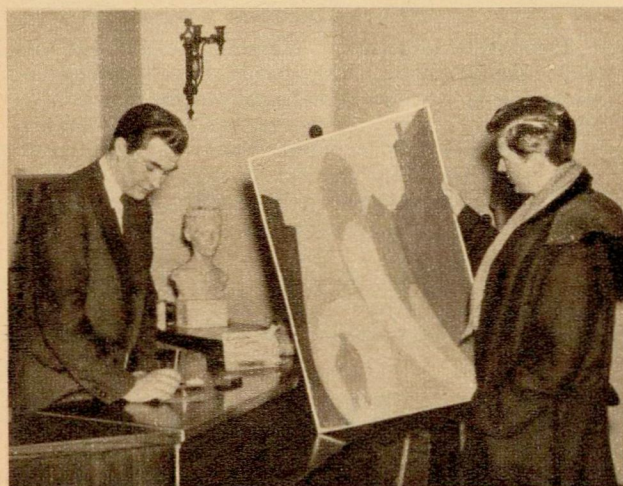
Lån et Billede

Det store kirkerum er uden tvivl ikke blot landets ejendommeligste, men også smukkeste ramme om en kunstudstilling. Den mærkelige tingest i billedets forgrund herover er et stykke „jernskulptur“.

Når man har fundet et passende billede i udlånet, piller man det blot ned, tager det med ud til udlånskranken, hvor ens lånekort stemples som på ethvert andet bibliotek.

Når en ung mand forlader kirken med en pige i sin favn, er det som regel ikke med den besked, at han skal aflevere hende i samme stand om tre uger i kirken igen. Men sådan er man i Nicolaj kirke i København. Forklaringen er, at pigen er af gips, og at kirken, foruden at blive anvendt til kirkelige handlinger, bl. a. rummer en helt ny form for bibliotek. I stedet for bøger er der malerier, skulpturer og andre kunstgenstande til udlån.

Dette mærkelige bibliotek var det første af sin art i hele verden. Det blev fra starten en kæmpemæssig succes i København og har fået begejstret omtale i pressen over den ganske verden, hvilket blandt andet resulterede i, at kunstudlånet fornylig fik brev fra en landmand i Canada, der kort og klart skrev, at han ville købe et landskabsmaleri 36 gange 36 tommer. Bare billedet opfyldte dette krav, var alt andet – også prisen – underordnet!

Kunstudlånet er bygget op på den måde, at unge anerkendte kunstnere uden vederlag stiller deres billeder

ind i udlånet, hvor alle og enhver så kan låne et originalt kunstværk for 3,85 kr. i tre uger.

Takket være kunstudlånet hænger nu over 2.000 billeder hos et meget bredt udsnit af befolkningen, spændende fra kontorchefer og overlærere til postbude, arbejdsmænd og skoleelever. For det store flertal af lånerne gælder, at de ikke tidligere har tilhørt, hvad man i mere snæver forstand forstår ved kunstinteresserede kredse.

Kunstnernes interesse i udlånet ligger blandt andet i, at det uden udgift for kunstnerne formidler salget. Der købes gennemsnitlig et maleri om dagen, og køberne er folk, hvorom man med bestemthed ved, at uden udlånet som mellemled ville de aldrig have drømt om at købe et maleri eller en skulptur.

Kunstudlånet har allerede fået sit første barn, idet en filial er åbnet i Aalborg. Samtidig er der rettet henvendelse fra unge tyske, franske og svenske malere til udlånet, om de også må levere billeder, hvilket naturligvis er besvaret med ja.

„Ida Clausen“ kan på kortere ture som til f. eks. Nordtyskland medføre cirka 250 kreaturer. Øverst ser man dem ankomme i lastbiler fra det nærliggende eksportmarked, og indladningen varer godt et par timer. Det vil sige, at der kommer to firbenede passagerer ombord i minuttet. Herunder er „Ida Clausen“ fotograferet fra luften på vej mod havn.

**Køer
bliver ikke søsyge,
og tyre
er noget skravl,
fortæller man
på en af Danmarks
flydende
bøndergårde, der
sejler i fast
fart til
udenlandsk havn
med kreaturer.**

KØER er flinke passagerer på et skib. De bliver for eksempel ikke søsyge, hvorimod de undertiden – særlig når skibet begynder sejladser – kan blive urolige og sætte fartøjet i så gyngende bevægelser, at selv hærdede søfolk kan mærke et sug i mellemgulvet!

Det er besætningen på „Ida Clausen“, der fortæller det. „Ida Clausen“ er rederiet C. Clausens nyeste kreaturbåd – en flydende bondegård, hvis 2-etagers, gyngende stald er indrettet, så kreaturerne sidste rejse, før de ender deres liv på et udenlandsk slagtemarked, bliver foretaget under skyldig hensyntagen til, hvad vi forstår ved dyrevenlig behandling.

På sin vis stilles der strengere krav til en kreaturbåd end til et passagerskib. Næppe er båden kommet i havn for at hente sin last, før en dyrlæge efterser, om staldene er rengjorte og desinficerede, ligesom en politibetjent overvåger, at den efterfølgende indladning foregår på skånsom måde.

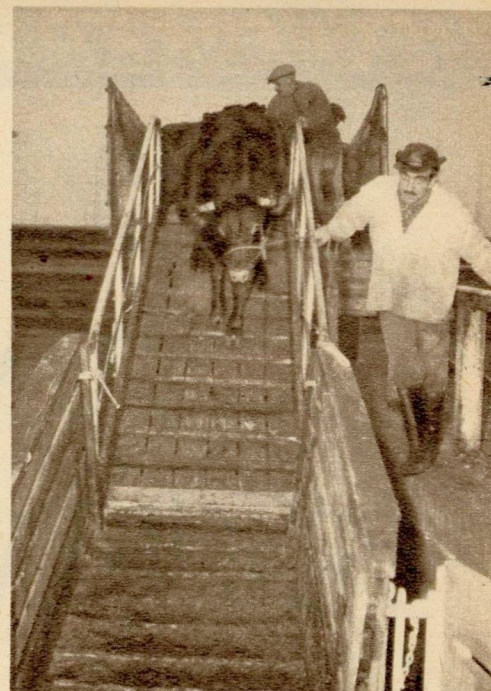
Øverst er køerne anbragt i deres „kahyt“. Der er måske nok lidt trangt med plads, men turen er også kortvarig. Undertiden må der, som det ses derunder, lidt skulderkraft til for at få orden i geledderne.

Dette til beroligelse for dyrevenlige mennesker som den elskelige gamle dame, der en dag indigneret anmeldte, at en i hendes øjne brutal sømand havde prikket de stakkels køer i rumpen med en træstok med søm i. Det lød fælt – men politiet kunne berolige damen med, at „træstokken“ var et miniature-elhegn, drevet af et lommebatteri, og at „sømmene“ var to fjedrende elektroder, der gav genstridige kreaturer et ganske uskadeligt stød.

GYNGENDE BONDEGÅRD MED

Der stilles af de veterinære myndigheder strenge krav til renligheden ombord. Her er et af besætningsmedlemmerne ved at desinficere, efter at staldene i forvejen er grundigt spulet.

De første trin nedad slidsken til skibet. Ikke underligt, om de betrædes med ængstelse, for dagen har budt på store omskiftelser i en malkekos ellers stilfærdige tilværelse.

Sømandsliv i en kreaturbåd er naturligvis noget for sig. Ofte er matroserne af landmandsoprindelse, og mange bliver efterhånden veterinære specialister, der med sikkerhed kan stille en diagnose, hvis en ko skulle hænge med ørene.

Nu opstår der sjældent problemer med slagtekreaturer til Nordtyskland og lignende nærliggende steder, fordi de moderne både takket være de nyeste navigations-hjælpemidler kan klare sejladser på 15-18 timer næsten uanset vejret. I den tid skal kreaturerne iøvrigt ikke fodres, men der er naturligvis et reservelager af foder ombord, hvis uheld skulle indtræffe, eller - hvilket dog hører til sjældenheder - skibet bliver overrasket af hård storm. Sker det, må man af hensyn til kreaturerne vende forstævnen ret mod stormen og så iøvrigt blive på stedet, til roligere vejr indfinder sig.

Anderledes er det, når der sejles med avlskreaturer til fjerntliggende lande. Så kan man godt nå frem med 60-70 flere dyr, end da man startede fra Danmark. Små glade kalve springer rundt på dækket, og så hører til regelmæssig matrosarbejde også en daglig malke-tørn!

Søfolkene på kreaturbådene foretrækker iøvrigt absolut at sejle med køer. Svin bliver søsyge som mennesker. Og tyre - ja, det er beskæmmende at skulle sige det, men deres oppustede ydre dækker i virkeligheden over en legemlig svaghed, der gør, at de efter få timers forløb ikke kan holde sig oprejst mere på grund af træthed, hvorimod en ganske almindelig, beskeden udseende ko uden at kny stå op under hele den indtil 18 timer lange rejse!

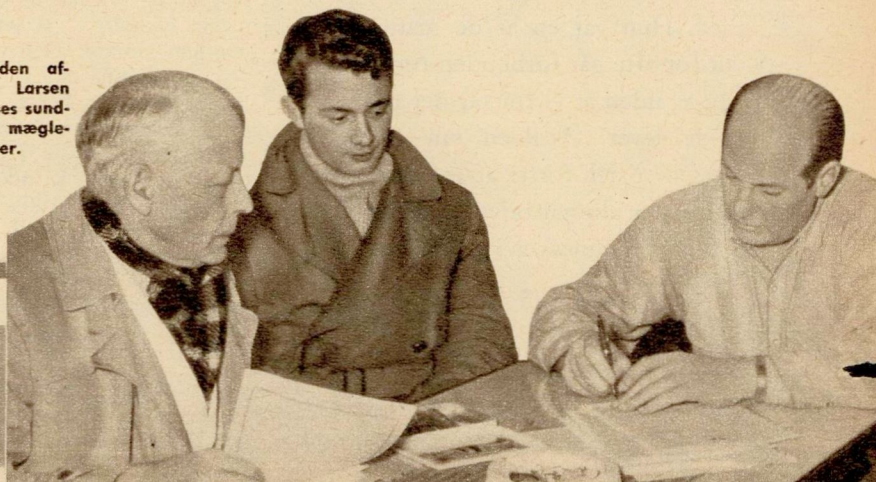

„Lad mig komme væk!“ Efter at have haft mulen under dækket er koen nu skarp forfulgt på vej op igen.

Med ægte sømandsknude bliver „bette bos“ nu forankret i den gyngende stalds store familie-bås.

Sidste fase inden afgang: kaptajn Larsen modtager dyrenes sundhedsattester og mæglerens papirer.

250 KØER

FRU INES PEDERSEN

DA VI ansatte fru Ines Pedersen, troede vi, at vi slet og ret havde fået en „kone-hjælp“. Men vi havde desuden fået en usædvanlig ven, som ikke alene tog sig moderligt af vores hjem, men også lærte os noget væsentligt om, hvordan man bør tage mod livet og dets tilskikkelser. Hun hører til de mennesker, som „det lyser om“. Hun har en udtømmelig kilde af hjælpsomhed og humor i sig, skønt tilværelsen ikke har sparet hende for byrder. Eller er det måske netop modgangen, der har gjort hende til det sjældne menneske?

Formodentlig betragtede hun os som et par store, forkælede børn, men alligevel tiltalte hun os „herren“ og „fruen“. Helt ejendommeligt virkede det, da hun engang fandt ud af, at vi var udgået for penge, og udbrød: – Jamen, vil herskabet dog ikke låne nogle penge?

Som hushjælp var hun uforlignelig. Huset blev holdt mønsterværdigt, der kom orden, der blev lappet og stoppet af hendes rappe hænder. Vi behøvede aldrig at sige, hvad der skulle gøres, fru Pedersen opdagede det før vi selv.

Fru Ines Pedersen var „kun“ hjælp i huset, men hun var også noget andet: en kvinde med en imponerende fremdrift og kulturel umættelighed. Hun var en af de mange, vi alt for ofte går forbi uden rigtigt at se, og uden at vi forstår det rige liv, de lever. Artiklen om Ines Pedersen er den første af en række artikler, der alle vil blive bragt under titlen: Mennesker i forbifarten

AF TOVE SMIDTH

I BEGYNDELSEN troede vi, at hun var en ganske almindelig kvinde. Vi tog fejl. Det var en fremdrift i hende og en kulturel umættelighed, som imponerede os. En dag fandt hun et støvet hefte på en hylde – en gammel klaverskole. – Det var dejligt, udbrød hun lykkelig. – Jeg har altid så gerne villet spille. Så begyndte hun at studere noderne og finde dem på klaveret, og få uger efter hakkede hun sig igennem Højt på en gren . . . Selv var jeg aldrig nået længere end til Poul sine høns.

En anden gang var det en lærebog i engelsk. – Har fru en noget imod, at jeg låner denneher?

– De må ha' den, svarede jeg. Ugen efter kom hun lidt genert med et stilehefte. – Jeg har skrevet de to første stileøvelser. Vil fru en være ked af at rette dem for mig?

Det var svært for hende at udtale de fremmede lyde. Men hun ville ikke give op.

– Hvor har De al den ærgerrighed fra? spurgte jeg engang.

– Måske kommer det af min afstamning, svarede hun muntert-ironisk. – Min mor tilhørte det bedre borgerskab, min far var præstesøn. Uheldigvis var de ikke gift, og min mor snørede sig i stramme korsetter, men jeg kom alligevel til verden og blev bortadopteret. Min plejemor var en streng, retfærdig kvinde, der led af rengøringsvanvid og ville opdrage mig til det samme. Jeg holdt meget af hende, men følte mig aldrig rigtigt hjemme hos hende. Derfor blev min barndom ensom.

EN VARM sommerdag smøgede fru Pedersen ærterne op for første gang, og for mine undrende øjne åbenbarede sig en flot tatovering. Det røg ud af mig: – Hvordan har De dog fået lavet den?

– Dengang jeg sejlede som kahytssjofru, svarede hun.

– Milde verden, jeg troede, De altid havde været i huset.

– Nej, min plejemor fik ikke sat sin vilje igennem. Min skolelærer opsøgte hende og sagde, at jeg burde læse videre, men hun svarede, at kvindens plads var i huset. En tid fjøede jeg hende, men en skønne dag kunne jeg ikke holde det ud mere, så stak jeg til søs. Det var festligt og dejligt, og så mødte jeg min mand.

– Pedersen?

– Nej, min første mand. Han var smuk og glad og lidt letsindig. Han gjorde mig meget lykkelig – så lykkelig, at jeg indimellem tænkte: Dette her kan ikke vare ved, en skønne dag er det forbi. Jeg kan ikke i længden holde på en mand som ham! Og så kom det. Allerede før han sagde noget, vidste jeg det: Han havde truffet en anden kvinde. Og jeg sagde til mig selv: Du må ikke lave scener. Han har givet dig en smuk tid, og nu skilles vore veje. Dermed basta.

Knap var hun faldet til ro efter skilsmis-sen, før hun fik en ny sorg – og en

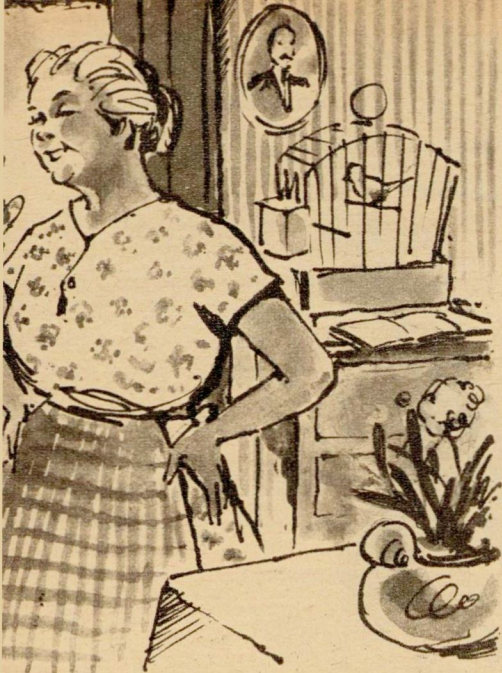
stor byrde. Hendes veninde blev alvorlig syg. Hun var enke og havde seks børn. – Jeg ved, jeg skal dø, sagde hun til Ines, og jeg kan ikke udholde den tanke, at mine børn skal på børnehjem. Vil du ikke nok tage dem til dig? Ellers kan jeg ikke dø i fred.

Ines betænkte sig kun et øjeblik, så sagde hun ja og holdt sit ord. Seks børn flyttede ind i hendes lille træhus, som i grunden var et sommerhus, og hun skaffede føden til dem ved at gøre rent og sy for folk. Let var det ikke. Nogle af børnene var vanskelige og voldte hende store kvaler. Men hun kom til at holde af dem, som var det hendes egne, og hun omtaler dem altid som „mine børn“. – Det havde altid været min store sorg, at jeg ikke kunne få børn, fortalte hun mig, og nu fik jeg hele seks på en gang – færdig-syede.

I almindelighed var hun en blid og tålmodig opdrager. Men det hændte, at tingene blev hende for broget, og så kunne hun gribe til drastiske midler. F. eks. var det hende umuligt at få børnene til at rydde op efter sig. Hver aften, når hun kom træt hjem fra arbejdet, lå deres ting og flød over hele huset. Så en dag samlede hun det hele i en dyng i haven og satte ild til dukker og biler og klodser. Siden den tid var der altid ryddeligt i huset.

ÅRENE gik og børnene fløj af reden. I grunden havde Ines fortjent at slappe lidt af nu. Men så mødte hun Pedersen, og på ny syntes hun, at her var en opgave, hun ikke kunne løbe fra. Hun giftede sig med ham.

Vi, der på afstand fulgte dette ægteskab, begreb ikke, at hun kunne holde til det. Pedersen var dranker og drog rundt som skærslipper, men Ines håbede, at hun kunne kurere ham for hans last ved at give ham en god, tryk tilværelse. I årevis kæmpede hun, tryglede og truede. Hun fik ham til at prøve en antabuskur. Men hver gang hun troede, at det endelig var

hus med en julehilsen. Fru Pedersen så gladere ud end nogensinde. Jeg kunne se, at der var hændt hende noget godt.

I stuen sad en hr. Thomsen, som jeg ikke kendte, og min første tanke var: Nu har hun igen fundet en stakkel, der trænger til hjælp. Men nej, ikke denne gang.

Det viste sig, at hendes svigerinde var død af sin sygdom, og svigerindens mand – hr. Thomsen – følte sig i stor taknemlighedsgæld til Ines, som havde passet både patient og hus i de svære måneder. Han havde sagt, at hun ikke mere behøvede at gøre rent og sy for folk, han skulle give hende, hvad hun trængte til. Og Ines, som hele sit liv havde givet hellere end at tage, var omsider kørt træt og tog mod tilbuddet.

Som tiden gik, blev de to knyttet sammen i et fast, oprigtigt venskab, og de blev enige om, at de lige så godt kunne tilbringe deres alderdom sammen i stedet for at sidde ensomt hver for sig.

Efter et langt livs prøvelser og penge-sorger har Ines omsider fået en god, beskyttet tilværelse og en trofast partner, som ikke bare har brug for hende, men også ønsker at være noget for hende. Hendes historie får en til at tro på, at der trods alt er retfærdighed til.

– Jeg har aldrig haft det bedre, siger Ines. Jeg nyder hver en dag og hver en time. Jeg tror, mennesket har godt af lidt modgang – det lutrer, og man skønner bedre på livets glæder og goder, når man en tid har måttet undvære dem.

Hvis vi ind imellem taber modet, så tænker vi på denne kvinde, der aldrig lod sig slå ned, men trods alle skuffelser og vanskeligheder bevarede sit rene sind og sin positive holdning til verden. Og hvis det ikke er nok at tænke på hende, så ved vi, at vi altid er velkomne i det lille træhus, hvor en ukuelig livsglæde blomstrer.

TOVE SMIDTH.

ved at lykkes, kom Pedersen fuld hjem og var styg mod hende. Da hun indså, at hun alligevel ikke kunne hjælpe ham, lod hun sig skille fra ham for ikke selv at blive slidt helt op. Men hun slog ikke hånden af ham. – Du må gerne komme hver dag, sagde hun til ham, du kan spise hos mig, og jeg vil vaske og stoppe dit tøj. Men jeg lukker dig kun ind, når du er ædru.

En dag fik hun meddelelse om, at Pedersen var fundet død i sin seng. Han havde bogstavelig talt drukket sig ihjel.

DA JEG første gang besøgte fru Pedersen i hendes lille hjem, blev jeg overvældet af det liv, der var. Både ude og inde vrimlede det med blomster og planter og dyr i flere generationer. – Her vorder alt frugtommeligt undtagen jeg, sagde hun leende. Men trods den rige livsudfoldelse var der fuldendt orden i den lille stue, og haven var velholdt til mindste detalje. I symaskinen sad et halvfærdigt dynebe-træk, og hendes kunders lappetøj lå i en vældig bunke ved siden af. En dyng biblioteks-bøger viste, at ånden ikke blev forsømt, selv om hænderne havde fuldt op at gøre. Der var ikke een knaldroman imellem bøgerne.

Jeg gik derfra tungt belæst med blomster og hønsæg og en smuk, sort keramikvase, som hun hentede oppe på loftet. – Jeg har et hav af den slags, forklarede hun. Jeg har fået dem af en ung keramikker, som boede her en overgang. Staklen havde ingen penge og ingen steder at være.

Jeg er sikker på, at ingen „stakkel“ nogensinde er gået forgæves til Ines.

EN DAG sagde fru Pedersen til os, at hun desværre ville være forhindret i at komme et stykke tid, for hun skulle over til Jylland, hvor Pedersens søster lå meget syg. Siden kom hun ikke mere hos os, og kontakten indskrænkede sig til et brevkort i ny og næ.

Nogle år efter tog vi ud til det lille træ-

Til lille fru køkken-chik

Yndigt laksfarvet forklæde med 3 påsyede lommer i mønstret stof. Dess. 20932.

5.60

Fint og klædeligt forklæde i rosenmønstrede borter og med lomme. Dess. 20931.

6.50

Småternet forklæde i grønt eller blåt med smæk og påtrykt morsomt motiv. Dess. 20988.

7.60

Praktisk, mønstret forklæde med smæk. Dess. 20991.

5.80

-og så får De endda dividende

i BRUGSEN

med den gode gamle sæbe...

De selvvirkende egenskaber i BLENDA har på et øjeblik opløst og fortrængt alt smuds og vasket en duftende renhed ind i tøjet.

Også i det lange løb bli'r storvasken bedre, fordi BLENDAs indhold af Ultrahvidt og CMC gør den hvidere og klarere og værner mod ny tilsmudsning.

Vaskeråd: Sæt altid storvasken i blød i det hurtigtvirkende BLEGA.

Brugsen